

**SEKİZ HAFTALIK DART ANTRENMANLARININ
ORTOPEDİK ENGELLİ BİREYLER ÜZERİNDEKİ
SOSYALLEŞME VE SPORA KATILIM ETKİLERİNİN
İNCELENMESİ**

Kasım İDARECİ

**Yüksek Lisans Tezi
Beden Eğitimi ve Spor
Ana Bilim Dalı
Prof. Dr. Mutlu TÜRKMEN
2021
(Her Hakkı Saklıdır)**

T.C.
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI

**SEKİZ HAFTALIK DART ANTRENMANLARININ ORTOPEDİK ENGELLİ BİREYLER
ÜZERİNDEKİ SOSYOLLAŞME VE SPORA KATILIM ETKİLERİNİN İNCELENMESİ**

(Investigation of the Effects of Eight Weeks Darts Training on Socialization and Sports
Participation on Orthopedic Disabled Individuals)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kasım İDARECİ

Danışman: Prof. Dr. Mutlu TÜRKMEN

Bayburt
Haziran, 2021

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Prof. Dr. Mutlu TÜRKMEN danışmanlığında, 192223005 numaralı Kasım İDARECİ tarafından hazırlanan “Sekiz Haftalık Dart Antrenmanlarının Ortopedik Engelli Bireyler zerindeki Sosyalleşme ve Spora Katılım Etkilerinin İncelenmesi” başlıklı bu çalışma 14/10/2021 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Beden EĞitimi ve Spor Anabilim Dalı Programından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan :

İmza:

Jüri yesi :

İmza:

Jüri yesi :

İmza:

Bu tezin Bayburt Üniversitesi Lisansüstü EĞitim ve Ğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

...../...../2021

Doç. Dr. Fatih GÜRBÜZ

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Sekiz Haftalık Dart Antrenmanlarının Ortopedik Engelli Bireyler Üzerindeki Sosyalleşme ve Spora Katılım Etkilerinin İncelenmesi” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

14 / 10/ 2021

İmza

Kasım İDARECİ

TEŞEKKÜR

Eğitim hayatım boyunca desteklerini benden esirgemeyen kıymetli danışman hocam, Bayburt Üniversitesi Rektörü Sn. Prof. Dr. Mutlu TÜRKMEN'e, Rektör Danışmanı Doç. Dr. Murat KUL'a Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesi Kurumsal İletişim Müdürü Dr. Mete Yusuf USTABULUT'a, Dr. Ümit YILDIRIM'a ve nazarında tüm Bayburt Üniversitesinde görev yapan hocalarıma,

Manevi destekleriyle adımlarımıza yön veren değerli büyüğüm, Öğr. Gör. Mehmet YÖNAL'a, Mega Gençlik ve Spor Kulübü antrenör ekibine, sevgili anneme, babama, kardeşime ve bu süreçte desteklerini derinden hissettiren tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim.

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEKİZ HAFTALIK DART ANTRENMANLARININ ORTOPEDİK ENGELLİ BİREYLER ÜZERİNDEKİ SOSYALLEŞME VE SPORA KATILIM ETKİLERİNİN İNCELENMESİ

Kasım İDARECİ

Ekim 2021, 54 sayfa

Sekiz haftalık dart antrenmanlarının ortopedik engelli bireylerin sosyalleşme ve spora katılım etkilerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmaya Ankara İller Bankası Özel Eğitim Merkezi ve 75. Yıl Özel Eğitim Merkezine giden 9'u erkek 3'ü kadın toplamda 12 ortopedik engelli birey katılım sağlamıştır. Araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak; sporda sosyalleşme ölçeği ve spora katılım güdüsü ölçeği kullanılmıştır. 35 maddeden ve 5'li likert tipten oluşan sporda sosyalleşme ölçeği, Şahan (2007) tarafından geliştirilmiştir. Spora katılım güdüsü ölçeği Gill, Gross ve Huddleston (1983) tarafından geliştirilmiş Oyar, Aşçı, Çelebi ve Mülazımoğlu tarafından 2001 yılında geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Araştırmaya katılım sağlayan ortopedik engelli bireylere sekiz haftalık dart antrenmanı yaptırılan bu çalışmada araştırma modeli olarak tek gruplu ön test son test modeli kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS 26 programı kullanılmıştır. Katılımcılara ilişkin demografik özellikler tablo halinde sunulmuştur. Verilerin normal dağılıp dağılmadığının belirlenmesinde küçük örneklemelerde daha güvenilir sonuçlar elde etmeye yarayan Shapiro-Wilk Testi ile çarpıklık basıklık değerleri incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Verilerin analizinde, katılımcıların ön test ve son test puanlarının karşılaştırılmasında bağımlı gruplar t testi kullanılmıştır.

Sekiz haftalık dart antrenmanlarının ortopedik engelli bireylerin sosyalleşme ve spora katılım etkilerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada sonuç olarak; Sekiz haftalık dart antrenmanları sonrasında ortopedik engelli olan bireylerin spora katılım güdülerinde; takım ruhu, fiziksel uygunluk, eğlence, arkadaş, yarışma, hareket-aktif olma ve beceri gelişimi alt boyutlarında farklılıklar olduğu saptanmıştır. Meydana gelen bu farklılıkların yanında ortopedik engelli bireylerin sosyalleşme düzeylerin de artış gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuçtan hareketle spor aracılığı ile ortopedik engelli bireylerin sosyal çevresinin gelişmesine katkı sağladığı gibi aynı zamanda iletişim becerilerinin de gelişmesine olanak tanıdığı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Engelli, spor, sosyalleşme, spora katılım güdüsü.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF EIGHTS ON DART TRAINING SOCIALIZATION AND SPORTS ON THE ORTHOPEDICALLY DISABLED

Kasım İDARECİ

October 2021, 54 pages

A total of 12 orthopedically disabled individuals, 9 men, and 3 women, who went to Ankara İller Bank Special Education Center and 75th Year Special Education Center, participated in this research, which was conducted to examine the effects of eight-week darts training on orthopedically disabled individuals' socialization and participation in sports. As a data collection tool within the scope of the research; the socialization scale in sports and motivation to participate in sports scale were used. Socialization in sports scale, consisting of 35 items and a 5-point Likert type, was developed by Şahan (2007). The motivation to participate in sports scale was developed by Gill, Gross, and Huddleston (1983), and validity and reliability studies were conducted in 2001 by Oyar, Aşçı, Çelebi, and Mülazımoğlu.

In this study, in which eight-week darts training was given to orthopedically disabled individuals participating in the research, a single-group pre-test post-test model was used as the research model. SPSS 26 program was used in the analysis of the data obtained in the study. Demographic characteristics of the participants are presented in a table. The skewness and kurtosis values were examined with the Shapiro-Wilk test, which is used to obtain more reliable results in small samples in determining whether the data are normally distributed or not. As a result of the examinations, it was determined that the data showed a normal distribution. In the analysis of the data, dependent groups t-test was used to compare the pre-test and post-test scores of the participants. As a result of this research, which was conducted to examine the effects of eight-week darts training on socialization and participation in sports of orthopedically disabled individuals; After eight weeks of dart training, the motivation of individuals with orthopaedic disabilities to participate in sports; was determined that there were differences in the sub-dimensions of team spirit, physical fitness, entertainment, friend, competition, movement-activity and skill development. In addition to these differences, it was concluded that the socialization levels of orthopedically disabled individuals increased. Based on this result, it is thought that it contributes to the development of the social environment of orthopedically disabled individuals through sports and enables the development of communication skills

Keywords: Disabled, sport, socialization, sport participation motivation.

İÇİNDEKİLER

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	i
TEŞEKKÜR.....	ii
ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar DİZİNİ.....	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	viii

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş	1
Araştırma Problemi	2
Araştırmanın Amacı ve Soruları	2
Araştırmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları.....	2
Araştırmanın Önemi.....	3

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve	4
Engelli Kavramı	4
Engellilik Türleri.....	4
Bedensel (ortopedik) engelliler.....	5
Görme engelliler	6
İşitme engelliler	6
Zihinsel engelliler	6
Bedensel (Ortopedik) Engelli Olmanın Sebepleri	7
Doğuştan olan nedenler	8
Bulaşıcı hastalıklar	8
Metabolizma bozuklukları	8
Çeşitli kazalar ve travmalar	9
Bedensel (Ortopedik) Engellilerde Spor	9
Spora Katılımı Etkiyen Unsurlar	12
Dart Sporu	13
Sosyalleşme Kavramı.....	14
Sosyalleşmenin özellikleri.....	15
Sosyalleşme süreci	16
Sosyalleşme sürecini etkileyen faktörler	16
Aile.....	17
Spor ve Sosyalleşme	19
Güdü (Motivasyon) GÜDÜLENME Kavramları.....	19
Sporda GÜDÜLENME	22
Spora Katılım GÜDÜSÜ.....	23

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem.....	25
Araştırmanın Modeli	25
Evren ve Örneklem	25
Veri Toplama Araçları	25
Verilerin Analizi.....	26

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular	27
-----------------------	-----------

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tartışma, Sonuç ve Öneriler	35
Kaynakça.....	41
Ekler.....	50
Özgeçmiş.....	54

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Zihinsel Engellilerin Sınıflandırılması	7
Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımlar	27
Tablo 3. Katılımcıların Sporda Sosyalleşme ve Spora Katılım Güdüsü Ölçeklerine Ait Ön Test ve Son Test Puanlarının Dağılımı	27
Tablo 4. Katılımcıların 8 Haftalık Dart Antrenmanı Öncesinde ve Sonrasında Sporda Sosyalleşme Ölçeğinden Aldıkları Puanlar	28
Tablo 5. Katılımcıların 8 Haftalık Dart Antrenmanı Öncesinde ve Sonrasında Spora Katılım Güdüsü Ölçeğinden Aldıkları Puanlar	30
Tablo 6. Katılımcıların Sporda Sosyalleşme Ölçeğine Ait Ön Test ve Son Test Puanlarının Bağımlı Gruplar T Testi Sonuçları	31
Tablo 7. Katılımcıların Spora Katılım Güdüsü Ölçeği Başarı/Statü Alt Boyutuna Ait Ön Test ve Son Test Puanlarının Bağımlı Gruplar T Testi Sonuçları	31
Tablo 8. Katılımcıların Spora Katılım Güdüsü Ölçeği Takım Ruhu Alt Boyutuna Ait Ön Test ve Son Test Puanlarının Bağımlı Gruplar T Testi Sonuçları	32
Tablo 9. Katılımcıların Spora Katılım Güdüsü Ölçeği Fiziksel Uygunluk Alt Boyutuna Ait Ön Test ve Son Test Puanlarının Bağımlı Gruplar T Testi Sonuçları	32
Tablo 10. Katılımcıların Spora Katılım Güdüsü Ölçeği Eğlence Alt Boyutuna Ait Ön Test ve Son Test Puanlarının Bağımlı Gruplar T Testi Sonuçları	32
Tablo 11. Katılımcıların Spora Katılım Güdüsü Ölçeği Arkadaş Alt Boyutuna Ait Ön Test ve Son Test Puanlarının Bağımlı Gruplar T Testi Sonuçları	33
Tablo 12. Katılımcıların Spora Katılım Güdüsü Ölçeği Yarışma Alt Boyutuna Ait Ön Test ve Son Test Puanlarının Bağımlı Gruplar T Testi Sonuçları	33
Tablo 13. Katılımcıların Spora Katılım Güdüsü Ölçeği Hareket/Aktif Olma Alt Boyutuna Ait Ön Test ve Son Test Puanlarının Bağımlı Gruplar T Testi Sonuçları	33
Tablo 14. Katılımcıların Spora Katılım Güdüsü Ölçeği Beceri Gelişimi Alt Boyutuna Ait Ön Test ve Son Test Puanlarının Bağımlı Gruplar T Testi Sonuçları	34

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Engelli grupları.	5
Şekil 2. Güdüsel döngü (Motivational Cycle).	21
Şekil 3. Vanek'in sporcu güdüleri teorisi.....	22

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Çocukluk döneminde yapılan fiziksel aktivite veya spor faaliyetleri; insanın tüm yaşamına bu tür etkinlikleri adapte etme açısından oldukça önemlidir. Bu yüzden spor psikologları ve pedagoglar çocuğun sportif faaliyetlere ve fiziksel aktivitelere katılımı açısından oluşabilecek engellerin kaldırılmasının ve çocukların bu tür etkinliklere katılımının teşvik edilmesinin üzerinde durmaktadırlar (D. Yılmaz, 2019, s.45). Çocukluk döneminde başlayan spora katılım güdüsü (motivasyonu) ileri ki dönemler de bir yaşam tarzı halini alacağı düşünülmektedir. Motivasyon (güdü) kişilerin davranışlarının biçimlenmesine katkıda bulunan en önemli kavramdır (Roberts, Treasure, & Conroy 2007, s.3-10). Kişiler doyum sağlama ve sosyalleşme ihtiyaçlarının karşılanmasında sporu bir araç olarak kullanmaktadırlar. Şahin (2004)'e göre kişiler bu alandaki gereksinimlerini giderebilmek için bazı belli amaç ve isteklere göre hareket etmektedirler. Bu noktada spor önemli bir yer tutmaktadır.

Günümüz toplumunda, insanların duygusal ve fiziksel açıdan gelişimi, ekip çalışmalarının kolaylaştırılması, dayanışmanın ve sosyalleşmenin sağlanmasında kilit noktalardan birisi spordur (Aydın, 2019, s.30). Spor, bireylerin bu gelişimlerinin yanında mücadele etme, sosyalleşme, heyecan duyma, eğlenme, bireyleri kötü alışkanlıklardan uzak tutma, statü elde etme gibi özelliklere sahiptir (Tüfekçi, 2020, s.25). Yılmaz (2021, s.50)'a göre sporun hayatın her alanında olduğu gibi engelli bireyler üzerinde de gerek fizyolojik gerekse psikolojik anlamda olumlu etkilere sahip olabileceği düşünülmektedir. Spor engelli bireylerin yalnızca fiziksel anlamda iyi oluş durumlarına etki etmekle kalmayıp, sosyal anlamda ve engelli bireylerin kendilerine güven ve öz saygı düzeylerine de olumlu etkilere sahiptir.

Toplumun değer yargılarını ya da hedeflenen davranışları karşılamak için gereken bilgi, beceri, değer, kişilik algılarının içselleştirilmesi ve gelişmesi sosyalleşme olarak tanımlanmaktadır (Kenyon, & Pherson, 1974, s.127-129; Şahan, 2008, s.260-278). Spor aktivitelerinin tamamı birer sosyal deneyimdir. İnsanlar katıldıkları sportif etkinlikler içerisinde yaptıkları hareketler ve oynadıkları oyunlar aracılığı ile duygularını çok daha rahat ve doğal ortamda sergileme olanağı bulurlar. Gene bu tür faaliyetler içerisinde negatif sayılabilecek olan çekingenlik, agresiflik ve kıskançlık gibi bazı duyguların dışarjı sağlanarak

kontrol altında tutabilmeyi öğrenilmektedir. Sportif etkinliklere katılım kişilerin bedensel ve sosyal gelişimine fayda sağlar. Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda sosyalleşme açısından zor durumda olan bedensel (ortopedik) engelli bireylerin topluma katkıları ve toplumun engelli bireylere katkıları sportif faaliyetler sayesinde daha kolay sağlanabilecektir. Buradan hareketle bu araştırmanın problemi sekiz haftalık dart antrenmanlarının ortopedik engelli bireyler üzerindeki sosyalleşme ve spora katılım etkilerinin olup olmadığının incelenmesidir.

Araştırma Problemi

Bu araştırmanın problemi, sekiz haftalık dart antrenmanlarının ortopedik engelli bireyler üzerindeki sosyalleşme ve spora katılım etkilerinin olup olmadığının incelenmesidir.

Araştırmanın Amacı ve Soruları

Bu araştırmanın amacı sekiz haftalık dart antrenmanlarının ortopedik engelli bireyler üzerindeki sosyalleşme ve spor katılım etkilerinin incelenmesidir.

1. Ortopedik engelli bireylerin ön test ve son testlerinin değerleri karşılaştırıldığında skorlar arasında farklılık var mıdır?
2. Dart antrenmanlarının sosyalleşme üzerine etkisi var mıdır?
3. Dart antrenmanları spora katılım güdüsünü etkilemekte midir?
4. Ön test ve son test olarak iki gruba ayrılan bireylerin cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre sosyalleşme düzeyleri arasında farklılık var mıdır?

Araştırmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları;

1. Veri toplama aracının araştırma için gerekli verileri sağlayacak nitelikte olduğu,
2. Araştırmada kullanılan yöntemin araştırma konusuna uygun olduğu,
3. Kullanılan kaynakların geçerli ve güvenilir olduğu,
4. Belirlenen evren ve örneklem grubunun bu araştırma için yeterli olduğu,
5. Öğrencilerin daha önce hiç dart sporu ile uğraşmadıkları varsayılmaktadır.

Bu araştırma Ankara ili İller Bankası Özel Eğitim Merkezi ve 75. Yıl Özel Eğitim Merkezi ile sınırlı tutulmuştur.

Araştırmanın Önemi

Bu araştırmada, elde edilecek olan veriler ve sonuçlar doğrultusunda deney ve kontrol gruplarında yer alan öğrencilerin sosyalleşme düzeyleri ve spora katılım etkileri incelenmiştir. Günümüz döneminde spor, gerek sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan katkıları bulunmaktadır. Spor, özellikle engelli bireylerin rehabilitasyon ve iyileşme süreçlerinin hızlandırılmasının yanında sosyalleşme ve bireyin toplum içerisinde varlığına kazanmasına da olanak tanımaktadır. Bu açıdan incelendiğinde, spor alanında yapılan diğer araştırmalar gibi yapılan bu araştırma da önem arz etmektedir. Bedensel engelli bireylerin sosyalleşme düzeylerine katkı sağlayacak olan spor branşlarından birisi olan dart; gerek ekonomik oluşu gerekse de iki veya daha fazla kişi ile oynanabiliyor olmasıyla bu spor, bedensel engelli bireyler tarafından cazip olarak görülmektedir. Çünkü dart sporu cinsiyet ve yaş özelliği gözetmemesi kullanılan araç gereç ve malzemelerin az miktarda ve masrafsız olmasıyla birlikte spora katılım güdüsüne de etki edeceği düşünülmektedir. Dart branşı ile engelli bireyler üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde yapılan çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Bu bağlamda dart sporunun bedensel engelli sosyalleşme ve spora katılım etkilerinin incelenmesi yapılan bu araştırmayı önemli kılmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve

Engelli Kavramı

Engelliliğe yönelik tanımlamaların yapılması ve akademik bir çerçeveye oturtulmasıyla toplumdaki önyargılar yıkılmalıdır (Taşkın, 2020, s.47). Engellilik kavramı çok boyutlu ve tanımlaması oldukça zor bir kavramdır (Demircioğlu, 2010, s.461-469; Seyyar, 2015, s.37; Seyyar, & Aydemir, 2016, s.37). Ancak engellilik ile ilgili yapılan tanımlamalardan bazıları şu şekilde sıralanmaktadır;

Aracı (2006,)’ya göre engelli; herhangi bir sebeple ve hangi derecede olursa olsun fiziksel, zihinsel ve ruhsal yeteneklerinde bir eksiklik veya bozukluk olan kişi” olarak ifade edilmektedir. Sosyal hizmetler kanununa göre engellilik; psikolojik, fizyolojik veya anatomik anlamda yapısal ve fonksiyonel yetersizlik, kayıp veya anormallik sonucunda, normal bir kişinin yapabileceği aktiviteleri, sınırlı ya da tam olarak yapamama durumu olarak tanımlanmaktadır.

Genel olarak engellilik bireyin vücudunda doğuştan var olan veya sonradan meydana gelen kısıtlılık şeklinde tanımlanabilir. Engellilik doğuştan meydana gelebildiği gibi birey tarafından geçirilen hastalık veya kaza gibi sebeplerden dolayı sonradan da oluşabilmektedir.

Taşkın (2020, s.50)’a göre engelliler üzerinde yapılan araştırmalar bu alanın, dilinde standartlaşmanın sağlanması ve akademik açıdan temellere oturtulması açısından önemlilik arz etmektedir.

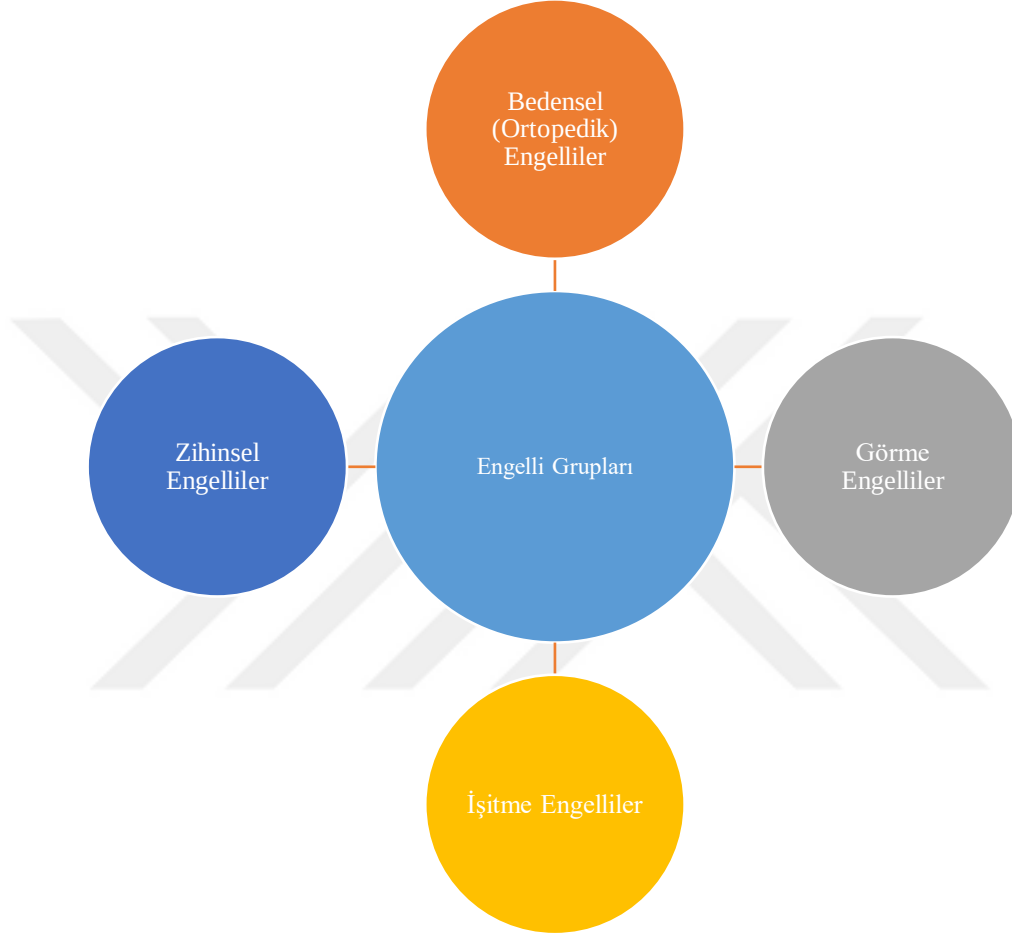
Engellilik Türleri

Engellilik, doğum öncesi, doğum sırası veya doğum sonrasında meydana gelen olumsuzluklar sonucu bebeğin zihninde ya da duygusal durumunda meydana gelen problemler olarak tanımlanmaktadır (Seyyar 2015, s.78; Seyyar, & Aydemir 2016, s.40).

Taşkın (2020)’a göre doğum öncesinde, annenin beslenme ve barınma durumu gibi çevresel faktörlerden meydana gelebildiği gibi akraba evliliği ya da genetik faktörlerden de kaynaklanabilmektedir (Taşkın, 2020, s.51).

Her engelli gurubu, engel türüne ve şiddetine göre farklı problemler ile karşı karşıya kalabilmektedir. Bu problemler eğitim, ulaşım, rehabilitasyon, fiziksel çevre şeklinde sıralanabilir.

Millî Eğitim Bakanlığı Engelli Birey (2009, s.20) raporuna göre Engel grupları şekil 1’de gösterilmektedir.

Şekil 1. Engelli grupları.

Bedensel (ortopedik) engelliler.

Gür (2020, s.20)’e göre bedensel engellilik; kas iskelet sisteminde meydana gelen işlev kaybı ve eksiklik olan bireyler bedensel (ortopedik) engelli olarak tanımlanmaktadır. Bu doğrultuda bireyin bacak, kol veya omurgalarında meydana gelen eksiklik, fazlalık ya da şekil bozukluğu Öztürk (2011)’e göre bedensel(ortopedik) engelli denmektedir.

Cumuru, Karlıdağ ve Almış (2012)’e göre bedensel engellilik; doğum öncesi, doğum sırası ya da doğum sonrasındaki faktörlerden kaynaklanmaktadır. Ayrıca Özgür (2011)’e göre ileri ki dönemlerde meydana gelen travmalar ya da kazalar sonrasında sinir sisteminde

meydana gelen hasarlar sebebiyle, iskelet sisteminin işlevini yerine getirememesinden de kaynaklanabilmektedir.

Bedensel (ortopedik) engelli bireyler hareket kabiliyeti konusunda sınırlılık yaşamaları bu engel türünü en belirgin özellikleri arasında yer almaktadır. Buna ilaveten Gür (2020)'e göre bedensel engelli bireyler, meydana gelen bu kısıtlılıktan dolayı toplum içerisinde de problem yaşamaktadır. Bu bireylerin toplum içerisinde ki yaşadıkları problemler ile ilgili alan yazında yer alan araştırmalar incelendiğinde; özellikle iş hayatında, sosyal yaşamda ve sağlık alanında bedensel engelli bireyler sorun yaşamaktadır (Durhan, & Bodur, 2009, s. 69-77; Abraham, 2018, s.127). Bu sebeple Kılıç (2015)'a göre bedensel engelli bireylerin yaşam standartlarının artırılması, gündelik yaşam içerisinde meydana gelen faaliyetlere katılımlarının sağlanıp, sosyalleşmelerinin sağlanması için oldukça önemlidir.

Görme engelliler.

Cavkaytar ve Diken (2012, s.40)'e göre bireyin görme duyusunda meydana gelen zedelenmeler sonucunda kişinin görme yetisinin azalması ya da yok olması durumu görme engelli olarak tanımlanmaktadır.

İşitme engelliler.

Taşkın (2020, s.55)'a göre duyma yetisini kısmen veya tamamen kaybetmiş kişiler işitme engelli olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin işitme organlarında meydana gelen duyu kayıpları çeşitli dereceler ile görülmektedir. Bu dereceler;

21–35 desibel aralığında işitebilenler hafif, 36–70 desibel orta, 71– 90 desibel aralığında işitebilenler ise ileri seviyede işitme kaybına sahip olduğunu göstermektedir. Bu bireyler işitme cihazları sayesinde normal veya normale yakın işitme duyusunu kazanabilirler. İşitme engelli bireyler, işitme cihazı ve konuşma terapisi sayesinde işitme ve konuşma becerilerini geri kazanabilmektedirler. Hatta bu durumdaki bazı işitme engelliler, işaret dili çevirmeni olarak istihdam edilebilmektedirler (Taşkın, 2020, s.30). Ancak 90 desibelin üzerinde işitme kaybı olan bireyler, işitme cihazı kullanamazlar (Seyyar, 2015, s.42).

Zihinsel engelliler.

Zihinsel fonksiyonlarında problemler bulunan bireyler zihinsel engelli birey olarak tanımlanmaktadır (Öztürk, 2011, s. 25). Zihinsel engellilik genellikle doğumdan hemen sonra ortaya çıkan (Aydın, 2001), bazen 18 yaşından önceki yıllarda da ortaya çıktığı görülen (Tekinarslan, 2010) engel türü olarak karşımıza çıkmaktadır Budak vd., (2012, s. 55)'ne göre

toplum içerisinde de en sık rastlanan engel grupları arasında zihinsel engelliler yer almaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde; zihinsel engelli bireyler sadece zihinsel açıdan değil, aynı zamanda bedensel açıdan da toplumun beklentilerini karşılama gücünü yitirdiği düşünülmektedir. İlhan ve Esentürk (2014)'e göre; meydana gelen bu durum zihinsel engelli bireylerin yaşadıkları toplumsal çevreye uyum konusunda sorunlar yaşamalarına zemin hazırlamaktadır (İlhan, & Esentürk, 2014, s. 19-36).

Zekâ puanlarına göre zihinsel engellilerin sınıflandırılmasına ilişkin bilgiler Tablo 1'de gösterilmektedir (Kayrak, 2014, s.50).

Tablo 1. *Zihinsel Engellilerin Sınıflandırılması*

Zekâ Puanı	Zekâ Düzeyi ve Engel Grubu	Eğitim Alabileceği Kurum
110-90	Normal Zekâ	Normal sınıfta eğitim
89-70	Sınır Zekâ (Ağır Öğrenir)	Normal sınıfta eğitim
69-50	Hafif Düzeyde Zihinsel Öğrenme Yetersizliği	Kaynaştırma Eğitimi - Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi
49-35	Orta Düzeyde Zihinsel Öğrenme Yetersizliği	Özel Eğitim Sınıfı veya Kaynaştırma Eğitimi - Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi
34-20	Ağır Düzeyde Zihinsel Öğrenme Yetersizliği	Eğitim Uygulama Okulu - Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi
19-0	Çok Ağır Düzeyde Zihinsel Engelli	Klinik Bakım - Evde Bakım

Bedensel (Ortopedik) Engelli Olmanın Sebepleri

Bedensel engellilik, kazalar, genetik problemler, sinirsel zedelenmeler ve hastalıklar nedeniyle eklem, iskelet ve kas sistemlerinin görevlerini yerine getirmemesi olarak tanımlanmaktadır (Özgür, 2008, s.43).

Öztürk'e (2011) göre bedensel engelli bireyler “kas ve iskelet sisteminde yetersizlik, eksiklik ve fonksiyon kaybı olan kişiler” şeklinde tanımlanmaktadır. Acıbunar (2019)'a göre bu kapsamda ayak, el, kol, parmak, bacak ya da omurgalarında fazlalık, eksiklik, şekil bozukluğu, hareket kısıtlılığı, yokluk, kas güçsüzlüğü, kemik hastalığı olan bireyler bedensel engelli olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında serebral palsi, spina bifida ve felç hastası olan bireyler de bedensel engelli bireyler arasında yer almaktadır.

Akdura (2007, s.15)'a göre bedensel engelin nedenlerini beş başlık altında toplanmaktadır.

1. Doğuştan oluşan engeller
2. Bulaşıcı ve ateşli hastalıklar
3. Metabolizma bozuklukları

4. Çeşitli kazalar

5. Karışık ve çeşitli nedenler

Doğuştan olan nedenler.

Öztürk (2011)'e göre bedensel (ortopedik) engelli bireylerde doğuştan meydana gelen sebepler arasında; kalça çıkığı, çarpık ayaklılık, kol ve bacaklarda oluşan eksiklik, yapışıklık, parmaklardaki kusurlar, omurga, sırt, bel zincirlerindeki anormallik ve benzeri gibi kusurlardır. Bu grup içerisinde yer alan rahatsızlık Cerebral Palsy beyin felcidir. Cerebral Palsy beyinin merkezinde yer alan motor kontrol sisteminde meydana gelen bozukluklar olarak tanımlanmaktadır. Cerebral Palsy Can (1985, s.19)'a göre doğum öncesi veya esnasında ya da hayatın ilk iki senesinde oluşur. Oluş nedeni %90 doğum önce ve esnasında meydana gelebilmektedir (Can, 1985, s. 20). Yorgancıoğlu (1992)'e göre gebeliğin ilk üç ayında annenin rubella (Alman Kızamığı) geçirmesi, anne- babadaki kan uyuşmazlığı, kalıtım ve annedeki metabolizma bozuklukları %30 oranla doğum öncesi nedenler içerisinde yer almaktadır. Akandura (2007)'e göre annenin gebe kalmak veya bebeği düşürmek için kullandığı ilaçlar, anne ve babadaki kan uyuşmazlığı, gebelik esnasında annenin geçirdiği hastalıklar, ya da metabolizma hastalıkları, annenin yeteri kadar beslenmemesi gibi durumlar bebeğin zarar görmesine neden olmaktadır.

Bulaşıcı hastalıklar.

1. Çocuk felci (poliomyelitis)

2. Tüberküloz

3. Menenjit Tifo

4. Epiphysitis

5. Merkezi sinir sistemini etkileyecek derecedeki gribal enfeksiyonlar

6. Raşitizm ve Kemik hastalıkları

7. Spinal Bifida (Bel kemiği çatlağı) önceden olduğu gibi sonradan da ortopedik engele sebep olabilir (Akdura, 2007, s.15).

Metabolizma bozuklukları.

RH faktörü ve kan uyuşmazlığı, vücudun E vitamininden faydalanamaması gibi faktörler metabolizma bozuklukları içerisinde yer almaktadır. (Akdura, 2007, s.20).

Çeşitli kazalar ve travmalar.

Bu gruptaki engellerin bir kısmı iş kazaları ve trafik kazaları sonucu oluşmaktadır. Çeşitli vakalar sonucunda oluşan bel kemiği, omurga, beyincik, sinir ve kas lifleri vb. tahribatlar ortopedik engel oluşturmaktadır (Acıbunar, 2019, s.35). Bireyin vücudunda meydana gelen bu tahribat sonucunda kişiler, amputasyon edilmektedirler. Amputasyon konjenital veya edimsel (travma, tümör, damar hastalıkları) sebeplere dayanan ekstremitte kayıplarıdır.

Amputasyon yaşamış bir bedensel engelli bireylerde sıklıkla görülen davranış problemleri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır;

1. Devinimsel hareket düzeyleri ile bağımsız hareket etme olanakları sınırlıdır.
2. Çoğunlukla hareketsiz ve pasif kalmaktadırlar.
3. Genellikle yorgunluk halinde olurlar ve yorgunluktan şikayetçidirler.
4. Kassal uyum sorunu ve kaslar arası denge bozuklukları görülür.
5. Yürüyüş tarzları kendilerine özeldir. Bunun yanı sıra denge sağlamakta zorlanırlar.
6. Eklem, kol ve bacak ağrılarından sıkça şikâyet ederler (Millî Eğitim Bakanlığı, 2010).

Kişiler sahip oldukları engel düzeyine göre toplum içerisinde birtakım sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bu nedenle bu bireylerin yaşam kalitelerinin artırılması, sosyal yaşam aktivitelerine katılımın yükseltilmesi ve günlük yaşam düzeylerinin geliştirilmesi için bedensel engelli bireylerin engel düzeylerine uygun aktivitelere ve programlara katılmaları önem arz etmektedir (Kılıç, 2015, s.55). Ayrıca gündelik sosyal hayata adapte olmaları, tek başına bağımsız olarak veya bir zümrede yaşamını idame ettirebilmeleri bedensel engelli bireyler için ulaşılamazlar listesinden çıkmalıdır. Literatürde yer alan araştırma bulguları da bedensel engellilere yönelik eğitim programlarının özellikle sosyal problemlerin en aza indirilmesine katkı sağladığını ortaya koymaktadır (Williams vd., 2004, s.862-874).

Bedensel (Ortopedik) Engellilerde Spor

Spor, bireyin doğal çevresini beşerî çevreye dönüştürürken kazandığı becerilerin seviyesini artıran, çeşitli çerçeveler içerisinde araçlı veya araçsız, bireysel veya toplu halde boş zaman aktiviteleri içerisinde veya zamanını alacak biçimde yaptığı sosyalleştirici, toplumla bütünlük içerisinde, fizik ve ruhu dinginleştiren rekabetçi, işbirlikçi ve kültürel bir değerdir (Erkal, 1981, s.90).

İnsanın ruhen, bedenlen ve sosyal yönden gelişimine katkı da bulunan spor, toplumların gelişiminde de önemli role sahiptir. Spor günümüzün ağdaş değerleri içerisinde, kültürel ve gelişmişlik seviyelerinin bir aynası olarak kabul gören, sosyal hayatın tüm yönlerine dokunan değerli bir sosyal olgudur (Yetim, 2000, s.45). Abaoğlu (1982)’e göre spor için yapılan tüm aktivitelerde ilk amaç, vücut sağlığını korumak ve bu sağlığın bozulmasını mümkün olabildiğince engellemektedir. Sporun insan sağlığına etkileri üzerine yapılan araştırmalar sporun faydalı olduğu alanların oldukça geniş olduğunu göstermiştir.

Sporun bireyler üzerindeki biyolojik ve fizyolojik faydaları sıralayacak olursak;

1. Yüksek enerjide bir organizma yaratır.
2. Zihinsel ve bedensel yorgunluklara karşı direnci üst seviyeye çıkartır.
3. Bilinçsiz Kilo oluşumunu engeller, beden kitle indeksini azaltır.
4. Fiziksel aktivitelerde yorgunluğu azaltır, toparlanmayı hızlandırır.
5. Kılcal damar seviyesini artırır.
7. Kalbin sağlıklı olmasına olanak tanır.
8. Kalbin bir dakika pompaladığı kan miktarını arttır ve damarların genişlemesine olanak tanır (İnal, 2000, s.50).

Aydın (2019)’a göre spor; kişinin beden ve ruh sağlığını geliştirip güçlendirmenin yanında, bireyin toplumda varlığını kazanmasına ve sosyalleşmesine olanak tanımaktadır.

Sportif ve bedensel aktiviteler toplum ve birey ilişkilerinin üst seviyeye çıkartılmasında önemli bir yere sahiptir. Ayrıca Açak, Ilgın ve Erhan (1997)’e göre beden eğitimi ve spor sosyal ilişkilerin ilerlemesine olanak tanımaktadır.

Sporun bireyin sosyalleşmesi açısından sağladığı faydalardan bazıları şu şekilde sıralanabilir;

1. Bireyin kişilik ve karakter gelişimine katkı sağlar.
2. Bireyler arasında meydana gelen sosyalleşme sürecini hızlandırır.
3. Bireyin toplum içerisinde bir yer edinmesine olanak tanır.
4. Farklı toplum içerisinde yaşayan insanları birbirleri ile kaynaştırır.
5. Spor serbest zamanların değerlendirilmesine olanak tanır.
6. Kişinin kendini akıcı bir şekilde ifade etmesini sağlar.
7. Bireyin yaratıcılık seviyesine katkı sağlar.

8. Bireyin bedenini kullanarak duygularını kolaylıkla ifade etmesine olan tanıyarak, yeni hareket ve becerilerin oluşumuna zemin hazırlar (Aracı, 1999, s.83).

Aydın (2019, s.30)'a göre kişi, yapmış olduğu sportif faaliyetler sonucunda, zihinsel ve fiziksel etkenleri birleştirerek bütünlük sağlamaktadır. Ayrıca spor; hoşgörü, dürüstlük ve paylaşma gibi olguların kişilikte yer edinmesine olanak tanımaktadır.

Sporun psikolojik açıdan faydalarından bazıları şu şekildedir;

1. Spor olumsuz tutumları ve saldırganlık düzeyini en az seviyeye indirir.
2. Yalnızlık ile ilgili kaygıların azalmasına olanak tanır (Özdağ, Kürkçü, Kartal, & Aytekin, 2006, s.55).
3. Bencillik duygusunun tedavisine yardımcı olur.
4. Benlik duygusunu geliştirir.
5. Kuvvet ve dayanıklılığı geliştirir.
6. Sorumluluk üstlenme duygusuna katkı sağlar.
7. Kendini ifade etmenin yanında kişide özgüvenin artmasını sağlar (İnal, 2000).

Sportif faaliyetler, bireylerin her yönden gelişmesinde büyük rol oynar. Sportif oyunlara bir ekip üyesi olarak katılma; çocukta yardımlaşma, beraber çalışma, diğer ekip elemanlarına ve oyun düzenine saygılı olma gibi duyguları geliştirir (Danışlı, 2020, s.73). Çocuğun duygu durumlarında meydana gelen gelişmeler kişiliğini de olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Böylelikle, bireyin ilerleyen yıllarda sağlıklı bir kişilik oluşturmaya da olanak tanımaktadır. Ayrıca spor yapan kişilerde görülen yüksek sosyal ilişkiler, özveri, paylaşma duygusu, benlik algısı gibi durumlar kişinin kendine olan güvenini arttırmaktadır (Kalyon, 2006, s.50; Söğüt, 2006, s.31). Bunun yanında dilsel, kültürel ve sosyal engellerin üstesinden gelmede özgün bir yeteneği yapısı içerisinde barındırmaktadır. Bu nedenle sportif faaliyetler, engelliler bakımından uyum ve içerme stratejileri için mükemmel bir ortam sağlar. Ayrıca, sporun evrensel popülerliği ile fiziksel, sosyal ve ekonomik kalkınma açısından sağladığı faydalar, engelli bireylerin topluma kazandırılması ve yaşam standartlarının yükseltilmesi bakımından sportif faaliyetleri ideal bir araç haline getirmektedir (Yıldız, & Çetin, 2018, s. 54-66). Engellileri hayata bağlamak yönünden spor, engellilere yaşam boyu önerilmektedir (Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, 2007).

Bedensel engelliler için spor, toplumla entegrasyon ve bireysel rehabilitasyon yönünden çok büyük önem arz eder. Doğuştan engeli olan kişilerin hareket kısıtlılıklarının

giderilmesi, sonradan engelli olan kişilerin kendine olan güveninin sağlanması bakımından ayrı bir anlam ifade ettiği yadsınamaz bir gerçektir (Özer, 2001, s. 45).

Spor aracılığı ile engelli bireyler, toplum içerisinde kolaylıkla kaynaşabilmekte ve böylelikle spor, engelli bireyin yaşam kalitesine de olumlu yönde etki etmektedir. Spor; bireylerin rahatlıkla kaynaşmalarına olanak tanımakla birlikte, bu bireylerin toplum içerisinde de kolaylıkla tanınmalarını sağlamaktadır. Özellikle çocukluk ve gençlik dönemlerinde engelli bireyler tarafından sporun alışkanlık haline getirilmesiyle kişinin sosyalleşmesine de katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Spora Katılımı Etkiyen Unsurlar

Spor, modern çağda gelişen teknolojiyle birlikte kişinin hayatında ortaya çıkan monotonluğa alternatif olarak bireyin toplumla uyum sağlamasını ve var olan kültürle bütünleşmesini sağlayan bir mekanizma olmuştur (Biçer, 1987, s.82). Sosyalleşme üzerine faydaları saymakla bitmeyecek olan sporun genel eğitime katkısı tartışılmaz olup, bireysel ve toplumsal yararlarıyla birlikte ülke kalkınmasını da sağlamaktadır (Taşmektepligil, 1995, s.80).

Saykal (2019)'a göre, sporun tanıtılması ilk olarak sporla ilgilenen aile üyeleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Akranların etkisi ise küçük yaşta sporda sosyalleşmeye neden olduğu söylenebilir. Bu süreçte kitle iletişim araçları da gençleri etkilemektedir; zira bir rol model olarak spor kahramanlarının sporda sosyalleşmede önemli rolü vardır (Kenyon, & McPherson, 1974, s. 127-129.).

Herkes için spor, sağlık için spor, hayat boyu spor gibi sloganlarla ifade edilen uygulamalar, olanakları zorlayarak bütün dünya da çalışma alanlarının sınırlarını genişletebilmek için gayretlerini sürdürmektedir. Sosyal ve kültürel yapılar ile spor arasındaki ilişki spor aktivitelerine olan alakaların değişmesi ve spor kavramının sınırlarının genişlemesini sağlamaktadır (Karaküçük, 1999, s.55).

Bireyi spora yönelten nedenler şu şekilde sıralanabilir:

1. Ebeveynlerinin geçmişte spor yapmış veya sporcu olması
2. Sosyal çevresini yenileme isteği
3. Öğretmenlerinin ve çevrenin yönlendirmesi
4. Kendini ispatlama ve agresiflik duygularını körelterek hareket ihtiyacını giderme isteği
5. Başarısızlık ve hayal kırıklıklarını telafi etme isteği

6. Dünya görüşünün spor yapmayı gerektirmesi
7. Sporun seyahat imkânı sunması
8. Milli duyguları yaşamak istemesi
9. Spordan hoşlanması (Koç, 1994, s.55).

Dart Sporü

Dart oyunun ilk çıkış noktası ile ilgili kesin bir bilgi olmamakla beraber savaş zamanlarında sıkılan askerlerin şarap varillerine kısa mızraklarını atarak eğlenmeleri gösteriliyor (Türkmen, 2020, s.23). Rekabetin artmasıyla daha zor hedefler belirlenmeye başlayan askerler, ağaç gövdelerindeki dilimleri vurmaya başlamış ve ağaç gövdelerindeki radyan çatlak yüzeyleri bölümlere ayrılarak doğal hedefleme alanları oluşturmuştur (Kramer, 2013, s.60).

Zamanın ve teknolojinin ilerlemesiyle oyuncuların yaratıcılıkları artmış ve günümüzde, kullanılarak okların ilk hali 1906 yılında patentli olarak kullanılmaya başlanmıştır (Türkmen, 2020, s.73). 20. Yüzyılın başlarında İngiliz tel işçisi olan Thomas Buckle tarafından dart tahtasının üzerindeki numaralandırmalar yapılmış ve yapılan bu numaralandırmalar tüm dünyada standart olarak görölmeye başlanmıştır. Daha önceleri beşli tahta denilen ve üstten saat yönünde 12 parçadan oluşan (20, 5, 15, 10, 20, 5, 15, 10, 20, 5, 15, 10) tahtayı geliştirerek 20 parçaya ayrılmış ve üstten saat yönünde 20, 1, 18, 4, 13, 6, 10, 15, 2, 17, 3, 19, 7, 16, 8, 11, 14, 9, 12, 5 şeklinde numaralandırılmıştır. 1920 yılına gelindiğinde oyunun kuralları ve temel oynanış standartları belirlenmiştir (Kramer, 2013, s.60).

Şahin (2006, s.35)'e göre, dart; Numaralandırılmış çemberlerden oluşan nişan tahtasına (dart) küçük okların isabet ettirilmesi ile puan kazanılması esasına dayalı bir oyun olarak tanımlanmaktadır. Genel anlamda dart, iç içe geçmiş, farklı renklerde halkalar ile bunları kesen üçgen dilimlerden oluşan dairesel bir hedefe; belirlenmiş bir uzaklıktan, elle küçük oklar atılarak en yüksek puanın kazanılmaya çalışıldığı oyun ve spordur. Türkçe 'ye İngilizceden geçmiş olan "Dart" kelimesi Türk Dil Kurumu tarafından "Oklama" olarak önerilmiş ancak Türkiye'de dart sözcüğü kabul görmüştür. Türkmen (2020, s.46)'e göre dart kolay ulaşılabilir ve hemen hemen her kesinden bireye hitap eden spor branşı ve rekreasyon aktivitesi olarak görölmektedir.

Bir spor branşı olarak dartın hızlı gelişimini etkileyen sebepler şu şekilde sıralanabilir;

1. Cinsiyet ve yaş özelliği gözetmemesi

2. Diğer branşlarda görülen boy kilo gibi bedensel niteliklere bağlı sınırlamaların getirilmemesi

3. Kullanılan araç gereç ve malzemelerin az miktarda ve masrafsız olması

4. Nitelikli giysiye ihtiyaç duymaması bu sporun hızla gelişmesinin temel sebepleri arasında yer alabilir.

Türkiye Bocce Bowling ve Dart Federasyonuna göre dart; kısa süre içerisinde karar verebilme ve verilen bu kararın nasıl uygulanması gerektiği ile ilgili zihinsel faaliyetler için önemli bir yer tutmaktadır. Türkiye Bocce Bowling ve Dart Federasyonu dartı; ayakta satranç oynamaya benzetmektedir.

Dartın özelliklerini incelediğimizde zihinsel yorgunluğun atılmasına olanak tanıyan bir araç olarak görülmektedir.

Türkiye Bocce Bowling ve Dart Federasyonuna göre dart temelde iki farklı şekilde oynanmaktadır.

1. Çelik uçlu dart (Bitki kökünden yapılmış Dart tahtasında ve çelik uçlu oklarla oynanır)

2. Elektronik dart (Elektronik Dart tahtasında oynanır ve plastik uçlu oklar kullanılır)

Dart tahtasında 20 sayı dilimi var olup, bu sayılar karışık olarak dizilmiştir. Her sayı diliminin single (tek), double (çift) ve triple (üç katı) alanı vardır. Çift katı alanı, sayı diliminin en dışında yer alan ve kırmızı ya da yeşil olarak renklendirilmiş alandır. Üç katı alanı, sayı diliminin ortasında yer alan ve kırmızı ya da yeşil olarak renklendirilmiş iç çemberde yer alan alandır. Merkezde ise yeşil olarak renklendiren single bölge (25 puan) ve double bölge/iç merkez (50 puan) bulunur.

Sosyalleşme Kavramı

Bir süreç olarak ifade edilen sosyalleşme kavramı bireyin doğumundan ölümüne kadar devam eden karakter gelişimini ve bireyin toplum içerisinde anlamlı bir yer edinmesini ifade eden bir kavram olarak tanımlanmaktadır (Binbaşioğlu, 1995, s.21). Kişilerin bulunduğu topluma katılmasını sağlayan süreçte sosyalleşme adı verilmektedir (Topçu, 2021, s.30). Sosyalleşme, bir bireyin içinde yer aldığı grubun kültürel tutumlarını, değerlerini ve rollerini öğrenerek, kendisine özgü bir kişilik kazanıp, sosyal etkileşim sürecini oluşturarak toplumun bir ferdi olduğunu ortaya koymasıdır. (Kenyon, & McPherson 1974, s. 127-129). Topçu (2021)'ya göre kişilik kazanımı süresince kişinin öz benliği ve karakteri yeniden

şekillenmektedir. İlki sosyalleşmeyi toplum içerisinde edinmesi gerek rolleri öğrenerek oluşması ikincisi ise sosyalleşmeyi öz benliği oluşturma olarak görmesidir. Samimi ve karşılıklı ilişkiler örüntüsü içinde benlik ve kimlik gelişimi sosyalleşmenin temelidir (Bucuka, 2017, s.61).

Saykal (2019)'a göre bireyde doğduğu günden itibaren davranışlarında değişimler meydana gelmektedir. Meydana gelen bu değişim sosyalleşme süreci olarak değerlendirilmektedir. Sosyalleşme süreci; fertlerin fiziki özelliklerini ve biyolojik etkenlerini maddi altyapısını, zekâ ve içgüdüleri ise insanların manevi yapılarını oluşturur (Saykal, 2019, s.55). Ailesinden ve içinde bulunduğu toplumdan aldığı değerler de insanın manevi yapılarını şekillendirir. (Güney, 2000, s. 20).

Sosyalleşme vesilesiyle fert, içinde bulunduğu toplumun sunduğu tutum ve davranış formlarını, örneklerini ve düşünme modellerini öğrenebilmektedir. Böylelikle sosyalleşme, ferdin toplumun kültürüyle bütünlük sağlamak ve ait olduğu toplumla bütünleşmesini olası kılan bir mekanizma özelliğini taşımaktadır (Ozankaya, 1991, s.34).

Sosyalleşmenin özellikleri.

Toplumların birbirine benzer yönleri olduğu gibi aslında farklı yönleri de bulunmaktadır. Kültür farklılığı bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Çünkü her toplumun kendisine özgü kültürleşme özellikleri bulunmaktadır. İnsan içinde bu durum aynıdır. Bir bireyin sosyalleşme süreci o kişinin dünyaya gözlerini açmasıyla birlikte başlar ve yaşamı boyunca devam eder (Topçu, 2021, s.30). Bir süreç olarak görülen sosyalleşmenin özellikler Korkmaz (2020, s.23)'a göre şu şekilde sıralanmaktadır;

1. Sosyalleşme ancak toplumlar için söz konusu olabilir. Soyut bir toplum veya insanın içerisinde bulunmadığı toplumlarda sosyalleşmeden söz edilemez. İnsanların kültür farklılıkları belirli bir yerde ve zamanda yaşayan, topluma göre sosyalleşmeyi gerekli kılar. İnsanlar yaşamakta olduğu toplumlar aracılığı ile sosyalleştirilir. Buna rağmen toplumların kişilere özgü sosyalleşme süreçleri değişiklikler gösterebilir.

2. Sosyalleşme; kişinin doğumundan başlayıp yaşamı boyunca devam etmektedir.

3. Yabancı kişilerin topluma girmesi o toplumun sosyalleşme anlayışını etkilemez. Çünkü sosyalleşme tek taraflı bir proses değildir.

4. Kişiler farklı geçmişleri ve deneyimleri ile birbirinden ayrılırlar. Bu sebepten dolayı bütün yönleri ile birbirine benzeyen iki insana rastlamak imkansızdır. Sosyalleşme, kültürlenme ve adaptasyon gelişme dönemlerinde benzerlikler oluşturma ve yaşama katılma

gibi konular üzerinde durur. Bu sebeple kişilerin yaşlarıyla birlikte farklılaşmalarını sosyalleşme ele almamaktadır.

5. Sosyalleşme kişiyi çevresindeki modellerin, imgelerin, beklentilerin ve hislerin öğrenilmesine göre ele alır.

6. İnsanlar şahsi özellikleriyle, kişisel gelişimleriyle ve deneyimlere özel bir soya sahiptir. Bu konuların nitelikleriyle sosyalleşme ilgilenmez. Sosyalleşme daha çok, kişisel gelişimin topluma ve kültüre uyumuyla ilgilidir.

Sosyalleşme süreci.

Sosyalleşme, bireyin içinde bulunduğu toplumun normlarını, değerlerini, kendisinden beklentilerini, tutum ve davranışlarını, toplumsal etkileşimde olması gerekli becerileri, kişilik ve benlik duygusunu kazanma, bulunduğu kültürü benimseme sürecidir (Binbaşıoğlu, 1995, s.21). Belirli bir yapının içerisinde dünyaya gelen birey; toplum içerisinde kendisine yüklenen rolü oynamaktadır. Kongar (1981)'e göre farklı yapılar ile etkileşim içerisine giren bireyi içerisinde yaşadığı toplum şekillendirmeye başlamaktadır. Ağkurt (2018)'a göre, sosyalleşme süreci ile birlikte birey bireye toplumda var olan kurallara uymayı ve başkalarıyla birlikte yaşamayı öğrenmektedir. Aynı zamanda bireye toplumun değerlerini, kültürünü ve o toplumda ki rolünü öğretmektedir (Binbaşıoğlu, 1995, s.22; Filiz, 2010, s.17). Greendorfer (2002)'e göre, ilk ve uzun süreli sosyalleşmenin olduğu önemli yıllar çocukluk ve ergenlik dönemleri olarak görülmektedir.

Sosyalleşmenin legal ve illegal yollar ile meydana geldiği düşünülmektedir. Okullar, çevresel yapı ve toplumla alakalı oluşumlar legal sosyalleşme kanalları olarak öne çıkan kanallardır (Ağkurt, 2018). Aile, akran grupları ve kitle iletişim araçları ise illegal sosyalleşme kanalları olarak göze çarpmaktadır. Sosyalleştirici kişiler grup olarak, bireyleri etkileyerek onları birtakım organizasyonların içine çekerken bazılarında da uzaklaştırırlar (Greendorfer, 1979, s.25).

Ağkurt (2018)'a göre bireyin sosyal çevresinde bulunan insanlar, sportif etkinlikler, öğretmenler, bireyin sosyalleşme sürecine fayda sağlamaktadırlar. Özetle insan bu sosyalleşme sürecinde; “içinde var olduğu toplumun kültür öğelerini öğrenerek kişiliğine özgü yetenekler edinip, kişiliğini oluşturmuş bir birey haline gelir” (Ergun,1987, s.24).

Sosyalleşme sürecini etkileyen faktörler.

Sosyalleşme araçlarının çocukları spora yönlendirmesi üzerine yapılan bir araştırmada; aile, eğitim kurumları, arkadaş grupları, kitle iletişim araçları, toplumsal gruplar ve sportif

etkinlikler olarak bilinen bu unsurların fertlerin hayatını derinden etkilediği ve onların sosyalleşmelerinde önemli bir yer tuttuğu belirlenmiştir (Tel, 2009, s.3) Kurumlar bireylerin sosyalleşmesine olanak tanıyan, bulunduğu toplumun sahip olduğu kültürün aktarılmasını sağlayan örgütlerdir. Bu kurumlar Ağkurt (2018)'a göre, aile, eğitim kurumları (okul), arkadaş grupları, kitle iletişim araçları, toplumsal gruplar ve sportif etkinlikler şeklinde sıralanmaktadır.

Aile.

Birbirlerine kan bağıyla bağlı fertlerin meydana getirdikleri grubun adına aile denir (Özkalp, 2005, s.21). İnsanların biyolojik ilişkiler sonucunda nesillerini devam ettirdiği, bazı kurallarla ilişkilerin sürdürüldüğü, sosyalleşmenin temellerinin atıldığı toplumdaki ekonomik ve içsel farklılıkların diğer nesillere nakledildiği psikolojik, iktisadi ve sosyal boyutları içinde barındıran toplumsal yapı Sayın (1990)'a göre, aile olarak tanımlanmaktadır. Bilindiği üzere aile, nüfusun yenilendiği, gelenek ve göreneklerin aktarıldığı, maddi-manevi doyumu gerçekleştirdiği kurumdur (Saykal, 2019, s.57). Aile, Türk toplumunun temelini oluşturmaktadır. Bu durumun temel sebebi, aileni, bir araç olduğundan değil, ferdin mutluluğunun, mutluluk ve mutsuzluk duygularının paylaşılmasına olanak tanıdığı içindir. Çünkü sosyalleşmenin temeli ailedir. Kişi daha sonraları başka gruplarda öğrendiklerini, bu temele göre biçimlendirmektedir. Sosyalleşmede ailenin önemi yalnızca bebeklik ve çocukluk döneminde değildir, ergenlik dönemiyle birlikte yaşam boyu da devam etmektedir (Şahan, 2007, s.32).

Okul.

Eğitim resmi, örgütlü ve planlı bir sosyalleşme kurumudur. Öğretmen eğitim kurumları içerisinde sosyalleşmeye olanak tanıyan en önemli unsur olarak görülmektedir. (Saykal, 2019, s.59). Öğretmenler aracılığıyla okulda, bireye yalnızca bilgi ve becerileri öğretmez tüm bunların yanına toplumsal açıdan sorumluluk almayı da öğreten bir yapıdır (Yetim, 2000, s.47). Kişiler okul içerisinde akranları ile birlikte problem çözmeyi ve kendini ifade etmeyi öğrenme fırsatı bulmaktadır. Selçuk (1997)'e göre söz konusu olguların olumlu açıdan gelişebilmesi için anne-babalarla eğitim anlayışının uyumlu olması, kurumda uygulanan öğretim programlarının ve müfredatı uygulayanların birbirini desteklemesi gereklidir.

Çocukların spora yönlendirilmesi açısından beden eğitimi öğretmenleri önemli bir yere sahiptirler. Şimşek ve Gökdemir (2006) tarafından yapılan bir araştırmada beden eğitimi öğretmenlerinin, çocukların atletizme olan meraklarını arttırdıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan bu araştırmadan hareketle; Yetim ve Göktaş (2000)'e göre toplumda sporun genç

bireyler tarafından aktif olarak yapılmasında, uluslararası başarıların elde edilmesinde ve sporun toplumun temeline yayılmasında beden eğitimi öğretmenlerinin katkısının tartışılmaz olduğu düşünülmektedir.

Arkadaş grupları.

Aydın (2019)'a göre çocuğun sosyalleşmesinde etkili olan diğer bir unsur akran gruplarıdır. Bu gruplar içerisinde birey, her ne kadar rahat olsa da burada kültürlenme sağlam ve doğru değerlere dayanmamaktadır. Bireyler çoğu hayal ve fantezi olan görüşlerini, etkili yollarla arkadaşlarına sunmaktadırlar. Arkadaş ve akran gruplarına aşırı değer veren ergenlik çağı çocukları, güvenilirliği düşük bilgileri öğrenerek büyük yanlışlara düşebilirler (Bozkurt, 2004, s.13).

Kitle iletişim araçları.

İletişim en az iki kişi arasındaki eylemdir. Ayrıca belirli kaynaktan kodlanan mesajların, belirli mekân ve zamanda, bir amaç doğrultusunda kitle iletişim araçları vasıtası ile kitlelere ulaşmasıdır (Korkut, 1984, s.23).

Teknolojinin hızlı gelişmesiyle birlikte bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde iletişim yaygınlaşmış, gelişmiş aynı zamanda karmaşıklaşmıştır. Bu olgu dünyamızı, küreselleşen bir dünya haline getirmeye başlamıştır (Yetim, 2005, s.35). Televizyon, radyo, internet, telefon vb. kitle iletişim alanındaki teknolojik gelişmeler hayatımıza kolay bir şekilde girebilmekte ve insanlar için vazgeçilmez unsurlar olarak görülmektedir (Ağkurt, 2018, s.54).

Sosyalleşmede önemli bir yere sahip olan kitle iletişim araçları insanlara yön verme gibi toplumsal bir güce sahiptir (Mckay, Davis, & Patrick, 2010, s.10). Günümüz koşullarında bu araçlar sadece eğitim için değil aynı zamanda bireyleri yönlendirmek içinde kitle iletişim araçlarından faydalanılmaktadır (Pembecioğlu, 2006, s.23).

Baba erkil aile modelinden gelişmiş topluma atılan adım ile birlikte, toplum ve grupların yerini alan kitle iletişim araçları bireyin gelişim sürecinde etkili bir yer tutmaya başlamıştır. Tek taraflı bir iletişim kaynağı olarak görülen bu araçlar, sadece bilgi sunan vasıtalar olmaktan ziyade birey ve toplumları eğiten, onlara neyi, ne şekilde anlayacaklarını, öğreten iletişim araçları hâline bürünmüşlerdir (Demiray, 2003, s.29).

Ronneberger (1971, s.45)'e göre kitle iletişim araçları sosyalleşme sürecinde oldukça önemli bir role sahiptir. Bu durumun temelinde yer alan etmenler şu şekilde sıralanmaktadır;

1.Düşünceyi yönlendiren kural ve sistemler ile toplumdaki örnek kimselerin tanıtılması.

2.Karmaşık bir toplum içinde yaşamı daha kolay hale getirecek, düşünce ve davranış şekillerini aktararak sosyal sistemin korunup sürekliliğinin sağlanmasıdır.

Spor ve Sosyalleşme

Spor yalnızca fiziksel yetenekleri geliştirmez aynı zamanda; sosyalleşme, yarışma, kazanma, kaybetme, iş birliği, saygı duyma ve kabullenme gibi değerlerin öğrenilmesini de sağlar (Ağkurt, 2018, s.54.). Gök (2016)'e göre sporun; toplumda birleştirici, bütünleştirici işlevinin yanında güncel yaşamda birçok ihtiyacın giderilmesine yönelik bir görevi de vardır.

Spor bireylerin fizik ve ruh yapısının gelişimine katkı sağlamak ve iradesini kuvvetli yapmasıyla birlikte, grup etkinliklerinde kolaylık sağlamak, karşılıklı yardımlaşmayı oluşturup güçlendirmek ve kişinin kendine olan güvenini gerçekleştirmektedir (Yiğit, 2021, s.45). Göral (2000)'e göre, spor sayesinde insan, iyi prestij, maddi ve ruhsal olanaklarda rahatlık, çevre ile pozitif ilişkiler, serbest zamanlarda üretkenlik, günlük ve iş hayatında ilerleme, özet olarak hayatın her alanında alternatif kolaylıklar kazanmaktadır.

Korkmaz (2020)'a göre spor; fiziksel ve psikolojik sağlamlığın yanında sorumluluk duygusunun gelişmesine, toplumsal açıdan düzenin sağlanmasına ve toplumsallaşmaya olanak tanımaktadır. Bunun yanında spor, kişi ve toplum arasındaki ilişkileri düzenlediği gibi toplumun gelişmesine de katkıda bulunmaktadır.

Spor yalnızca spor yapanlar ile değil seyirci kitlesi arasında da önemli bir muhabbet ve sohbet konusu ortaya çıkartmaktadır. İlk başta kişisel bir kavram olarak ortaya çıkan sportif aktiviteler, ilerleyen zamanlarda toplumsal bir değer haline gelmesiyle daha büyük alanlara ilerlemeyi hedeflemektedir (Küçük, & Acet, 2002, s.369).

Aydın (2019)'a göre spor yaşamın bütün yönlerine etkide bulunan çok önemli bir yapıdır. Spor toplumların sosyal hayatında çok önemli bir yer kaplamaktadır. Spor gücünü sosyalleştirme özelliğinden alarak ve insanları bir araya getirmesiyle bilinir. Spor sosyal gelişimin bir parçası olarak çalışan üst düzey bir etkiye sahiptir. Spor çok değer verilen sosyal yapının oluşumuna, devamlı hale ulaşmasına katkıda bulunmaktadır.

Güdü (Motivasyon) GÜDÜLENME Kavramları

Motivasyon kavramı; İngilizce ve Fransızca "Motive" sözcüğünden türetilmiş bir kelime olmakla birlikte motivasyonun Türkçe anlamı güdü ya da davranışı biçimlendiren şeklinde ifade edilmektedir (Eren, 2006, s.12). Bireyin davranış şekillerine yön veren ve davranışın sürekliliğini sağlayan, davranışı açıklamak ve anlamak için geliştirilmiş bir kavram olduğu belirtilmektedir (Doğan, 2005, s.25). Psikolojik bir olgu olan motivasyonun türlü

açılardan incelenmiş olması birden fazla tanımının yapılmasına neden olmuştur (Kantar, 2013, s.17). Motivasyon hem sözcük hem de akademik olarak, kişinin tutumunu, arzularını ve gereksinimlerini açıklamada kullanılan bir terimdir (Seker, 2015, s.26). Motivasyon aynı zamanda bir işi başarmak için yapılacak olanların içten ve zevkle gerçekleştirmesi şeklinde de tanımlanmaktadır. Motivasyon kişiyi amaçları için harekete geçirirken duygusal olarak da mutlu olmasını sağlamaktadır (Yaman, 2017, s.35). Motivasyon, bir amaca yönelik davranışı harekete iten, bu durum için devamlılığı sağlayan, manipüleden, başka bir açıklamayla tüm bunların ortaya çıkmasını sağlayan enerjiye verilen isimdir (Yılmaz, 2021, s.31). Bir diğer bakış açısıyla, nesneleri harekete geçiren kuvvet bireyleri de harekete geçirmekte ve buna da motivasyon denilmektedir (Acat, & Demiral, 2002, s.312). Farklı bir tanıma göre motivasyon, mekanizmayı harekete iten, bu hareketlerin tutarlılık, devamlılığını sağlayan ve gereç bildiren farklı iç ve dış unsurlar ile beraber ilerleyişini sağlayan organizmadır (Aydın, 2001, s.63). Bireyin belirli bir hedefe doğru harekete geçmesi, bu hedefe odaklana bilmesini sağlayacak isteğe hevesli olması anlamına da gelmektedir. Özetle motivasyon, bireylerin eylemlerini kendi isteğiyle yapabilme çabasıdır (Koçel, 2005, s.31).

Güdülenme sözcüğü Latin kökenli bir sözcük olup “**harekete geçme**” anlamına gelmektedir (Eccles, & Wigfield, 2002, s.109). Güdülenme davranışı harekete geçiren ve yönlendiren bir istek veya arzu olarak da tanımlanmıştır (Hagger, & Chatzisarantis, 2007, s.18; Tiryaki, 2000, s.13). Diğer bir deyişle, güdülenme istekleri, arzuları, gereksinimleri, dürtüleri ve ilgileri kapsayan genel bir kavramdır. Açlık, susuzluk, cinsellik gibi fizyolojik kökenli güdülere dürtü denir (Özkalp, 2004, s.44).

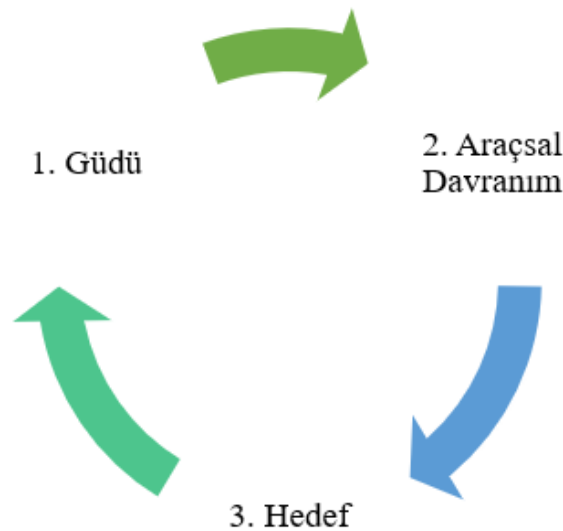
İnsan güdülerinin çoğunluğu sosyal ve kültürel etkileşimden kaynaklanmakta; sosyal kökenli bu güdüler düşünce tarzımızda, tercihlerimizde belirleyici bir biçimde etkili olmaktadır (Şerif, & Şerif, 1996, s.37). Yılmaz (2021)’e göre, Özellikle spor bilimlerinde fazlasıyla ele alınan motivasyon teorileri davranışın “yönü” ve “enerji kaynağı” üzerinde inceleme yapmakta, “niçin” sorusuna cevap aramaktadır. Motivasyon teorilerinin bahsi olan “enerji”, doğuştan ve çevresel bağlantı ile meydana gelmektedir. “Niçin” sorusuna cevap aramakta olan motivasyon teorileri; organizmayı pasif bir biçimde inceleyerek fizyolojik dürtülere ve çevresel etkilere odaklanan mekanik teorilerle organizmayı aktif olarak ele alan (iradeli ve harekete geçirici) teoriler arasında değişik konumlar alabilmektedir (Deci, 1975, s.23; Deci, & Ryan, 1985, s.68).

Motivasyon kavramına, spora yönelme veya manipüle etmesi açısından bakıldığında özellikle engelli bireylerin rutin hayatın içerisinde spora vakit ayırmaları ve engellilerin sporun içerisinde yer almalarını sağlayan en önemli unsurlardan biri olan motivasyon, kişinin

spor içerisinde yer almasındaki temel etkenlerden birisidir (Deci, & Ryhan, 2000, s.268). Spora katılımın, alışla gelen ilerleyiş gösteren insanlar üstünden oluşturduğu güzel sonuçların tamamını ve hem de gereğinden ziyade engelli kişilerin üstünde de görebilmek muhtemeldir (Deci, 1975, s.25). Bütün spor faaliyetleri engelli insanlar için sosyal bir tecrübe ile gelişim güzel ortamda yer alan her bir bireyi türlü biçimlerde büyülemekte ve bütün bu gelişim kategorilerini desteklemektedir (Deci, & Ryan, 1985, s.69). Spor içerisinde bulunan kişilerin kendilerine olan güvenlerinin daha çok, etrafla ve arkadaşlarıyla uyumlarının daha güzel, psikolojik sağlık durumları daha tutarlı ve düzenli olduğu görülmektedir (İlhan, 2010, s.195). Motivasyon, sporun çevresinden ilk olarak sporcular ve antrenörlerden başlayarak bütün kesimini önemli düzeyde etkileyen bir unsur olduğundan, motivasyonu oluşturan etkenlerin hangileri olduğunun ortaya çıkarılması, kazanımların gerçekleştirilmesi için gerçek ve tesirli hamlelerin yapılmasını sağlayacaktır (İlhan, 2009, s.197).

Yücegök (2017)'e göre, bireylerde meydana gelen dürtülerin temel sebebi başarıma isteği gibi faktörlerden kaynaklanmakta ve bu faktörler ihtiyaç olarak tanımlanmaktadır. Özkalp (2004)'a göre, güdü organizmayı uyararak faaliyete geçirir ve organizma belirli hedefe yönelir. Organizmanın davranışlarında meydana gelen değişiklikler güdülenmenin göstergesi olarak kabul edilmektedir.

Kişiye belirli bir hedefe iten güdüleyici durum, hedefe ulaşmak için yapılan davranış ve hedefe ulaşmak” gibi anlamlara gelen güdünün döngüsel şeması Şekil 2’de gösterilmektedir.

Şekil 2. Güdüsel döngü (Motivational Cycle).

Kaynak: (Morgan, 1993).

Güdü; dürtü, istek, gereksinim gibi birçok sözcük ile birlikte kullanılmaktadır (Morgan, 1993, s.20). Toros (2001)'e göre belirli bir amaç için davranışlar ortaya çıkmaktadır. Ayrıca kişi de birtakım gereksinimler davranışları güdüleyerek yönlendirmektedir.

Baron (1983)'e göre güdülenme, bazı amaçları başarmak için, davranışını hedef için harekete geçiren ve bireye güç vererek yönünü gösteren faktörleri içerisinde barındıran bir süreç olarak görülmektedir.

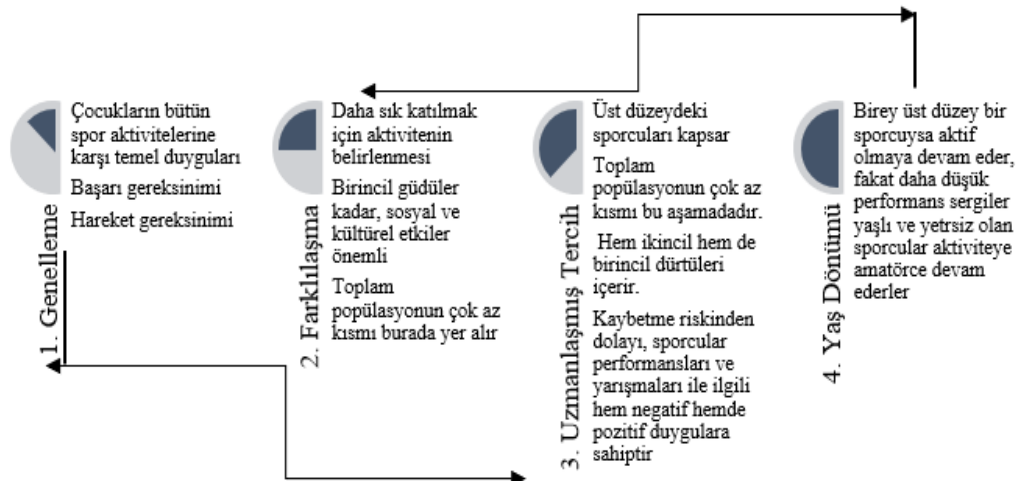
Sporda Güdülenme

Sporda başarı için güdülenmenin öneminin ve türlerinin incelenmesinin gerekli olduğu bilinmektedir.

Spor branşları birey açısından sağlık, statü ya da performans açısından değerlendirildiğinde önem taşımaktadır. Belirli bir spor branşına yönelme, sporda devamlılık ve başarı grafiğinde Tiryaki (2000, s.155)'e göre önemli olarak görülmektedir.

Sporda güdülenmenin altında fiziksel ya da toplumsal nedenlerin yanı sıra birçok neden bulunmaktadır. S. Yılmaz (2019)'a göre bireyler fiziksel ve toplumsal varlıkları sürdürmek zorundadırlar. Ayrıca Doğan (2005)'e göre bireylerin sportif faaliyetler aracılığı ile doyum sağlama gereksinimleri bulunmaktadır.

Vanek'in sporcu güdü teorisi Şekil 3'te gösterilmektedir.

Şekil 3. Vanek'in sporcu güdüleri teorisi.

Vanek yaşamının ve kariyerinin çeşitli safhalarında sporcuyu genel olarak etkileyen güdüler ile ilgili geliştirdiği şemanın birinci kısmı genelleme aşamasıdır. Genelleme aşamasında sporcu kendisini kolaylıkla ifade etmek ya da motorsal becerileri aramanın yanında bu becerileri reddetme eğilimi de gösterebilmektedir.

Vanek'in şemasına göre ikinci kısımda farklılaşma aşaması yer almaktadır. Sporcular, katılacağı karşılaşma veya spor branşını, antrenmanın düzeyini başarma ve devinim ihtiyaçlarına göre parçalara ayırmaya başlamıştır (Aktop, 2002, s.22).

Üçüncü aşama “Uzmanlaşmış Tercih” diye ifade edilmiştir. Bu kategori içerisinde sporcunun performansı üst seviyededir ancak bu seviyede sporcu gerileme göstererek, isteklilik ve ustalaşma gibi güdülere bağımlılık gösterebilmektedir.

Dördüncü aşama ise “Yaş Dönümü” olarak ifade edilmektedir. Bu aşama da sporcu eğer üst seviyede bir sporcuysa spor yaşantısı aktif olarak devam eder ancak performansı daha düşük olabilmektedir (Aktop, 2002, s.22).

Spora Katılım Güdüsü

Her yıl birçok insanın spora katıldığı görülmektedir. Bundan dolayı spora katılım güdüsü kavramı, araştırılıp incelenmesi önem arz eden bir konu olmuştur.

Fiziksel etkinliğe veya spora katılım gösteren bireylerin etkinliklere katılmaya sevk eden sebepleri açıklamak ve bu sebepleri sınıflandırmak amacıyla birçok araştırma yapılmıştır. (Gill, Gross, & Huddleston 1983, s.14; Gould, 1985, s.390; Hausenblas, 2004, s.18; Klint, & Weiss, 1987, s.106; Kolt, 1999, s.382; Sit, & Lindner, 2006, s.369; Yan, & Penny 2004, s.5). McCullagh, Matzkanin, Shaw, & Maldonado, (1993, s.224) ortaya koydukları bir çalışmada çocukların spora katılma güdülerinde ilk sıralarda kendini iyi hissetme ve eğlence olduğunu belirtmişlerdir. Buonamano, Cei ve Mussino, (1995, s.280), yaptıkları çalışmada ise yüksek orana sahip güdülerin takım üyeliği, takım ruhu ve eğlence olduğunu göstermiştir. Türkiye’de yapılan bir araştırmada spora katılımı yüksek oranda sağlayan en önemli beş güdünün eğlenme, yeni beceriler öğrenme, sağlıklı olma, beceri geliştirme ve branşta yükselme olduğu vurgulanmıştır (Oyar, Aşçı, & Çelebi, 2001, s.32).

Hausenblas, Brewer ve Van Raalte (2004) bireylerin fiziksel aktivitelere genellikle sağlıklı olmak, psikolojik olarak faydalar sağlamak, eğlenmek ve başkalarıyla birlikte olmak için katıldıklarını vurgulamışlardır. Aktop ve Akkoyun (2011, s.263) Türkiye’de yaptıkları çalışmada kadınların arkadaşlık güdülerini, kendini önemli hissetme, yeni beceriler öğrenmeye takım üyesi olmak için spora katıldıklarını tespit etmişlerdir. Erkeklerde ise durum üst düzeyde yarışma, yeni beceriler öğrenme ve daha fazla beceri geliştirmek şeklinde tespit edilmiştir.

Zorba (2006, s.74)’ya göre, kişilerin spora etkin katılım sağlamaları için birtakım nedenler şöyle açıklanabilir;

1. Bazı toplumsal ihtiyaçları tamamlamak
2. Sağlıklı bir yaşama sahip olmak, iyileşmeye istekli olmak ve daha fit bir yaşama isteği
3. Fiziksel görsellikte oluşacak ihtiyaçları karşılamak
4. Kaygı faktörü sonucu oluşan sonuçlardan kurtulmak
5. Spor sebebiyle entelektüel özellikler edinmek
6. Kişiyi mutlu eden hislere sahip olmak
7. Kişinin kedisine güveni olması ve zgven gelişimini sağlamak
8. Deneyim sahibi olmak
9. Kiş kendi çevresi ile sağlıklı ilişkiler kurmak
10. Maddi ve manevi gelir elde etmek ve birtakım imtiyazlar edinmek
11. Sağlıklı bir biçimde kilo azatlımı sağlamak ve mutlu olmak
12. Önceden ğrenilmiş temel özelliklere sahip olmak ve mevcut durumunu geliştirmek
13. Hastalık ve sağlık problemlerine karşı bağışıklık kazanmak
14. Fitlik, fiziksel olarak göze hoş görünen bir yapı kazanıp kendi ilerlemesini sağlamak
15. Rekreatif zamanı etkin biçimde değerlendirmek
16. Kişinin kendisine olan saygısını artırmak

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde, sekiz haftalık dart antrenmanlarının ortopedik engelli bireyler üzerindeki sosyalleşme ve spor katılım etkilerinin incelenmesi üzerine yapılan araştırmanın modeline, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Sekiz haftalık dart antrenmanlarının ortopedik engelli bireylerin sosyalleşme ve spora katılım etkilerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada tek gruplu ön test – son test modeli kullanılmıştır.

Deneysel desen, değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkisini test etmeye yönelik araştırmalardır (Cohen ve Manion, 1997, s.50; Fraenkel ve Wallen, 1996, s.21; Gay, 1996, s.32; Gay ve Airasian, 2000, s.25). Deneysel çalışmalarda araştırmacılar en az bir bağımsız değişkenin bir ya da daha fazla bağımlı değişken üzerindeki etkilerini gözlemlerler (Cohen ve Manion, 1997, s.50; Gay, 1996, s.33; Gay ve Airasian, 2000, s.26). Ekici (2008, s.98)'e göre tek gruplu ön test son test modelinde ölçümler hem deney öncesi (ön-test) hem de deney sonrası yapılmaktadır. Ön test ve son test ortalamaları arasındaki fark bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisini göstermektedir (Yamak, Bulut ve Dünder, 2014, s.249).

Evren ve Örneklem

Sekiz haftalık dart antrenmanlarının ortopedik engelli bireylerin sosyalleşme ve spora katılım etkilerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmanın evrenini ve örneklemini Ankara İller Bankası Özel Eğitim Merkezi ve 75. Yıl Özel Eğitim Merkezine giden ortopedik engelli olan 12 birey oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Sekiz haftalık dart antrenmanlarının ortopedik engelli bireylerin sosyalleşme ve spora katılım etkilerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada sporda sosyalleşme

ölçeği ve spora katılım güdüsü ölçeği kullanılmıştır. 35 maddeden ve 5’li likert tipten oluşan sporda sosyalleşme ölçeği, şahan (2007) tarafından geliştirilmiştir.

Spora katılım güdüsü ölçeği Gill, Gross ve Huddleston (1983) tarafından geliştirilen ölçek, bireyin spora katılım nedenlerini içeren 30 madde ve 8 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt başlıklar Başarı/Statü, Fiziksel Uygunluk, Takım Ruhu, Arkadaşlık, Eğlence, Yarışma, Beceri Gelişimi ve Hareket Etmedir. Öğrencilerin spora katılım nedenleri “Çok Önemli, Az Önemli ve Hiç Önemli Değil şeklinde 3’lü ölçek üzerinden değerlendirilmiştir. Spora katılım güdüsü ölçeği; Oyar, Aşçı, Çelebi ve Mülazımoğlu tarafından 2001 yılında geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında, verilerin analizinde SPSS 26 programı kullanılmıştır. Katılımcılara ilişkin demografik özellikler tablo halinde sunulmuştur. Verilerin normal dağılıp dağılmadığının belirlenmesinde küçük örneklemlerde daha güvenilir sonuçlar elde etmeye yarayan Shapiro-Wilk Testi ile (Durmuş, Yurtkoru ve Çinko, 2013, s.42) ve çarpıklık basıklık değerleri incelenmiştir. Jordeau ve Rockinger (2003, s.24) çarpıklık ve basıklık değerlerinin - 3 ile +3 aralığında normal dağılıma uygun olduğunu belirtmiştir. Çalışmada verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Verilerin analizinde, katılımcıların ön test ve son test puanlarının karşılaştırılmasında bağımlı gruplar t testi kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımlar

		f	%
Cinsiyet	Kadın	3	25,0
	Erkek	9	75,0
	Toplam	12	100,0
Yaş	13 yaş	2	16,7
	15 yaş	2	16,7
	16 yaş	1	8,3
	18 yaş	1	8,3
	20 yaş	1	8,3
	21 yaş	2	16,7
	22 yaş	1	8,3
	23 yaş	1	8,3
	26 yaş	1	8,3
	Toplam	12	100,0

Araştırmaya katılan ortopedik engelli bireylerin %25'i kadın, %75'i erkektir. Katılımcıların yaş dağılımları incelendiğinde 2'si (%16,7) 13 yaş, 2'si (%16,7) 15 yaş, 1'i (%8,3) 16 yaş, 1'i (%8,3) 18 yaş, 1'i (%8,3) 20 yaş, 2'si (%16,7) 21 yaş, 1'i (%8,3) 22 yaş, 1'i (%8,3) 23 yaş ve 1'i (%8,3) 26 yaş grubuna dahildir

Tablo 3. Katılımcıların Sporda Sosyalleşme ve Spora Katılım Güdüsü Ölçeklerine Ait Ön Test ve Son Test Puanlarının Dağılımı

Ölçek	Grup	N	Ort.	Ss
Sporda Sosyalleşme Ölçeği	Ön test	12	2,83	0,26
	Son test	12	3,98	0,19
Spora Katılım Güdüsü Ölçeği	Başarı/Statü	Ön test	2,06	0,27
		Son test	1,41	1,99
	Takım Ruhu	Ön test	2,31	0,30
		Son test	1,39	0,22
	Fiziksel Uygunluk	Ön test	2,18	0,23
		Son test	1,56	0,31
	Eğlence	Ön test	2,25	0,31
		Son test	1,45	0,35
	Arkadaş	Ön test	2,27	0,37
		Son test	1,36	0,30
	Yarışma	Ön test	2,05	0,50
		Son test	1,44	0,35
	Hareket/Aktif Olma	Ön test	2,29	0,33
		Son test	1,41	0,28

Beceri Gelişimi	Ön test	12	2,18	0,32
	Son test	12	1,31	0,24

Tablo 3 incelendiğinde, ortopedik engelli bireylerin sporda sosyalleşme ön test puanları (2,83), sporda sosyalleşme son test puanlarından (3,98) düşük olduğu görülmektedir.

Sporda katılım güdüsü ölçeğinde yer alan maddeler, 1-çok önemli, 3-hiç önemli değil şeklinde değerlendirildiğinden, ölçekten elde edilen düşük puanlar o maddenin daha önemli olduğunun göstergesidir (Oyar, Aşçı, Çelebi ve Mülazımoğlu, 2001). Bulguların yorumlanması, bu kriter göz önüne alınarak yapılacaktır.

Ortopedik engelli bireylerin 8 haftalık dart antrenmanları ardından, spora katılım güdülerinde başarı/statü ($\bar{X}_{\text{öntest}}=2,06$; $\bar{X}_{\text{sontest}}=1,41$), takım ruhu ($\bar{X}_{\text{öntest}}=2,31$; $\bar{X}_{\text{sontest}}=1,39$), fiziksel uygunluk ($\bar{X}_{\text{öntest}}=2,18$; $\bar{X}_{\text{sontest}}=1,56$), eğlence ($\bar{X}_{\text{öntest}}=2,25$; $\bar{X}_{\text{sontest}}=1,45$), arkadaş ($\bar{X}_{\text{öntest}}=2,27$; $\bar{X}_{\text{sontest}}=1,36$), yarışma ($\bar{X}_{\text{öntest}}=2,05$; $\bar{X}_{\text{sontest}}=1,44$), hareket/aktif olma ($\bar{X}_{\text{öntest}}=2,29$; $\bar{X}_{\text{sontest}}=1,41$) beceri gelişimi ($\bar{X}_{\text{öntest}}=2,18$; $\bar{X}_{\text{sontest}}=1,31$) daha önemli hale gelmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların 8 Haftalık Dart Antrenmanı Öncesinde ve Sonrasında Sporda Sosyalleşme Ölçeğinden Aldıkları Puanlar

	Sporda Sosyalleşme Ölçeği	
	Ön test	Son test
1. Birey	2,74	4,23
2. Birey	2,77	3,91
3. Birey	2,46	4,06
4. Birey	2,80	3,49
5. Birey	2,89	3,77
6. Birey	2,46	4,14
7. Birey	2,69	4,06
8. Birey	3,37	3,97
9. Birey	2,89	4,14
10. Birey	2,80	4,09
11. Birey	3,20	3,94
12. Birey	3,00	4,00

Araştırma kapsamında katılım gösteren ortopedik engelli 12 bireyin 8 haftalık dart antrenmanı öncesinde ve sonrasında sporda sosyalleşme ölçeğinden aldıkları puanlar Tablo 3'te gösterilmiştir. 1. bireyin, 8 haftalık dart antrenmanı öncesinde sporda sosyalleşme ölçeğinden aldığı puan $\bar{X}_{\text{öntest}}=2,74$ iken; 8 haftalık dart antrenmanı sonrasında sporda sosyalleşme ölçeğinden aldığı puan $\bar{X}_{\text{sontest}}=4,23$ 'e yükselmiştir. 2. bireyin, 8 haftalık dart antrenmanı öncesinde sporda sosyalleşme ölçeğinden aldığı puan $\bar{X}_{\text{öntest}}=2,77$ iken; 8 haftalık

dart antrenmanı sonrasında sporda sosyalleşme ölçeğinden aldığı puan $\bar{X}_{sontest}=3,91$ 'e yükselmiştir. 3. bireyin, 8 haftalık dart antrenmanı öncesinde sporda sosyalleşme ölçeğinden aldığı puan $\bar{X}_{öntest}=2,46$ iken; 8 haftalık dart antrenmanı sonrasında sporda sosyalleşme ölçeğinden aldığı puan $\bar{X}_{sontest}=4,06$ 'ya yükselmiştir. 4. bireyin, 8 haftalık dart antrenmanı öncesinde sporda sosyalleşme ölçeğinden aldığı puan $\bar{X}_{öntest}=2,80$ iken; 8 haftalık dart antrenmanı sonrasında sporda sosyalleşme ölçeğinden aldığı puan $\bar{X}_{sontest}=3,49$ 'a yükselmiştir. 5. bireyin, 8 haftalık dart antrenmanı öncesinde sporda sosyalleşme ölçeğinden aldığı puan $\bar{X}_{öntest}=2,89$ iken; 8 haftalık dart antrenmanı sonrasında sporda sosyalleşme ölçeğinden aldığı puan $\bar{X}_{sontest}=3,77$ 'ye yükselmiştir. 6. bireyin, 8 haftalık dart antrenmanı öncesinde sporda sosyalleşme ölçeğinden aldığı puan $\bar{X}_{öntest}=2,46$ iken; 8 haftalık dart antrenmanı sonrasında sporda sosyalleşme ölçeğinden aldığı puan $\bar{X}_{sontest}=4,14$ 'e yükselmiştir. 7. bireyin, 8 haftalık dart antrenmanı öncesinde sporda sosyalleşme ölçeğinden aldığı puan $\bar{X}_{öntest}=2,69$ iken; 8 haftalık dart antrenmanı sonrasında sporda sosyalleşme ölçeğinden aldığı puan $\bar{X}_{sontest}=4,06$ 'ya yükselmiştir. 8. bireyin, 8 haftalık dart antrenmanı öncesinde sporda sosyalleşme ölçeğinden aldığı puan $\bar{X}_{öntest}=3,37$ iken; 8 haftalık dart antrenmanı sonrasında sporda sosyalleşme ölçeğinden aldığı puan $\bar{X}_{sontest}=3,97$ 'ye yükselmiştir. 9. bireyin, 8 haftalık dart antrenmanı öncesinde sporda sosyalleşme ölçeğinden aldığı puan $\bar{X}_{öntest}=2,89$ iken; 8 haftalık dart antrenmanı sonrasında sporda sosyalleşme ölçeğinden aldığı puan $\bar{X}_{sontest}=4,14$ 'e yükselmiştir. 10. bireyin, 8 haftalık dart antrenmanı öncesinde sporda sosyalleşme ölçeğinden aldığı puan $\bar{X}_{öntest}=2,80$ iken; 8 haftalık dart antrenmanı sonrasında sporda sosyalleşme ölçeğinden aldığı puan $\bar{X}_{sontest}=4,09$ 'a yükselmiştir. 11. bireyin, 8 haftalık dart antrenmanı öncesinde sporda sosyalleşme ölçeğinden aldığı puan $\bar{X}_{öntest}=3,20$ iken; 8 haftalık dart antrenmanı sonrasında sporda sosyalleşme ölçeğinden aldığı puan $\bar{X}_{sontest}=3,94$ 'e yükselmiştir. 12. bireyin, 8 haftalık dart antrenmanı öncesinde sporda sosyalleşme ölçeğinden aldığı puan $\bar{X}_{öntest}=3,00$ iken; 8 haftalık dart antrenmanı sonrasında sporda sosyalleşme ölçeğinden aldığı puan $\bar{X}_{sontest}=4,00$ 'a yükselmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların 8 Haftalık Dart Antrenmanı Öncesinde ve Sonrasında Spora Katılım Güdüsü Ölçeğinden Aldıkları Puanlar

	Spora Katılım Güdüsü Ölçeği	
	Ön test	Son test
1. Birey	2,10	1,53
2. Birey	2,30	1,47
3. Birey	2,20	1,40
4. Birey	2,20	1,43
5. Birey	2,27	1,40
6. Birey	2,20	1,43
7. Birey	2,33	1,37
8. Birey	2,33	1,40
9. Birey	2,30	1,50
10. Birey	2,43	1,63
11. Birey	1,83	1,10
12. Birey	1,83	1,47

Araştırma kapsamında katılım gösteren ortopedik engelli 12 bireyin 8 haftalık dart antrenmanı öncesinde ve sonrasında spora katılım güdüsü ölçeğinden aldıkları puanlar Tablo 4.4'te gösterilmiştir. 1. birey için 8 haftalık dart antrenmanı sonrasında spora katılımı $\bar{X}_{sontest}=1,53$; 8 haftalık dart antrenmanı öncesinde spora katılımından $\bar{X}_{öntest}=2,10$ daha önemli hale gelmiştir. 2. birey için 8 haftalık dart antrenmanı sonrasında spora katılımı $\bar{X}_{sontest}=1,47$; 8 haftalık dart antrenmanı öncesinde spora katılımından $\bar{X}_{öntest}=2,30$ daha önemli hale gelmiştir. 3. birey için 8 haftalık dart antrenmanı sonrasında spora katılımı $\bar{X}_{sontest}=1,40$; 8 haftalık dart antrenmanı öncesinde spora katılımından $\bar{X}_{öntest}=2,20$ daha önemli hale gelmiştir. 4. birey için 8 haftalık dart antrenmanı sonrasında spora katılımı $\bar{X}_{sontest}=1,43$; 8 haftalık dart antrenmanı öncesinde spora katılımından $\bar{X}_{öntest}=2,20$ daha önemli hale gelmiştir. 5. birey için 8 haftalık dart antrenmanı sonrasında spora katılımı $\bar{X}_{sontest}=1,40$; 8 haftalık dart antrenmanı öncesinde spora katılımından $\bar{X}_{öntest}=2,27$ daha önemli hale gelmiştir. 6. birey için 8 haftalık dart antrenmanı sonrasında spora katılımı $\bar{X}_{sontest}=1,43$; 8 haftalık dart antrenmanı öncesinde spora katılımından $\bar{X}_{öntest}=2,20$ daha önemli hale gelmiştir. 7. birey için 8 haftalık dart antrenmanı sonrasında spora katılımı $\bar{X}_{sontest}=1,37$; 8 haftalık dart antrenmanı öncesinde spora katılımından $\bar{X}_{öntest}=2,33$ daha önemli hale

gelmiştir. 8. birey için 8 haftalık dart antrenmanı sonrasında spora katılımı $\bar{X}_{son test}=1,40$; 8 haftalık dart antrenmanı öncesinde spora katılımından $\bar{X}_{ön test}=2,33$ daha önemli hale gelmiştir. 9. birey için 8 haftalık dart antrenmanı sonrasında spora katılımı $\bar{X}_{son test}=1,50$; 8 haftalık dart antrenmanı öncesinde spora katılımından $\bar{X}_{ön test}=2,30$ daha önemli hale gelmiştir. 10. birey için 8 haftalık dart antrenmanı sonrasında spora katılımı $\bar{X}_{son test}=1,63$; 8 haftalık dart antrenmanı öncesinde spora katılımından $\bar{X}_{ön test}=2,43$ daha önemli hale gelmiştir. 11. birey için 8 haftalık dart antrenmanı sonrasında spora katılımı $\bar{X}_{son test}=1,10$; 8 haftalık dart antrenmanı öncesinde spora katılımından $\bar{X}_{ön test}=1,83$ daha önemli hale gelmiştir. 12. birey için 8 haftalık dart antrenmanı sonrasında spora katılımı $\bar{X}_{son test}=1,47$; 8 haftalık dart antrenmanı öncesinde spora katılımından $\bar{X}_{ön test}=1,83$ daha önemli hale gelmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Sporda Sosyalleşme Ölçeğine Ait Ön Test ve Son Test Puanlarının Bağımlı Gruplar T Testi Sonuçları

Ölçek	Grup	N	Ort.	Ss	t	p
Sporda Sosyalleşme	Ön test	12	2,83	0,26	-10,90	0,00
	Son test	12	3,98	0,19		

Ortopedik engelli bireylerin sporda sosyalleşme ölçeğinden aldıkları ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p=0,00<0,05$). Bireylerin sekiz haftalık dart antrenmanları sonrasında sporda sosyalleşme düzeyleri artmıştır ($\bar{X}=3,98$).

Tablo 7. Katılımcıların Spora Katılım Güdüsü Ölçeği Başarı/Statü Alt Boyutuna Ait Ön Test ve Son Test Puanlarının Bağımlı Gruplar T Testi Sonuçları

Ölçek	Alt Boyut	Grup	N	Ort.	Ss	t	p
Spora Katılım Güdüsü Ölçeği	Başarı/Statü	Ön test	12	2,06	0,27	6,38	0,00
		Son test	12	1,41	1,99		

Ortopedik engelli bireylerin spora katılım güdüsü ölçeği başarı/statü alt boyutundan aldıkları ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p=0,00<0,05$). Bireyler için sekiz haftalık dart antrenmanları sonrasında, spora katılım güdülerinde başarı/statü daha önemli hale gelmiştir ($\bar{X}=1,41$).

Tablo 8. *Katılımcıların Spora Katılım Güdüsü Ölçeği Takım Ruhu Alt Boyutuna Ait Ön Test ve Son Test Puanlarının Bağımlı Gruplar T Testi Sonuçları*

Ölçek	Alt Boyut	Grup	N	Ort.	Ss	t	p
Spora Katılım Güdüsü Ölçeği	Takım Ruhu	Ön test	12	2,31	0,30	8,48	0,00
		Son test	12	1,39	0,22		

Ortopedik engelli bireylerin spora katılım güdüsü ölçeği takım ruhu alt boyutundan aldıkları ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p=0,00<0,05$). Bireyler için sekiz haftalık dart antrenmanları sonrasında, spora katılım güdülerinde takım ruhu daha önemli hale gelmiştir ($\bar{X}=1,39$).

Tablo 9. *Katılımcıların Spora Katılım Güdüsü Ölçeği Fiziksel Uygunluk Alt Boyutuna Ait Ön Test ve Son Test Puanlarının Bağımlı Gruplar T Testi Sonuçları*

Ölçek	Alt Boyut	Grup	N	Ort.	Ss	t	p
Spora Katılım Güdüsü Ölçeği	Fiziksel Uygunluk	Ön test	12	2,18	0,23	5,28	0,00
		Son test	12	1,56	0,31		

Ortopedik engelli bireylerin spora katılım güdüsü ölçeği fiziksel uygunluk alt boyutundan aldıkları ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p=0,00<0,05$). Bireyler için sekiz haftalık dart antrenmanları sonrasında, spora katılım güdülerinde fiziksel uygunluk daha önemli hale gelmiştir ($\bar{X}=1,56$).

Tablo 10. *Katılımcıların Spora Katılım Güdüsü Ölçeği Eğlence Alt Boyutuna Ait Ön Test ve Son Test Puanlarının Bağımlı Gruplar T Testi Sonuçları*

Ölçek	Alt Boyut	Grup	N	Ort.	Ss	t	p
Spora Katılım Güdüsü Ölçeği	Eğlence	Ön test	12	2,25	0,31	7,18	0,00
		Son test	12	1,45	0,35		

Ortopedik engelli bireylerin spora katılım güdüsü ölçeği eğlence alt boyutundan aldıkları ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p=0,00<0,05$). Bireyler için sekiz haftalık dart antrenmanları sonrasında, spora katılım güdülerinde eğlence daha önemli hale gelmiştir ($\bar{X}=1,45$).

Tablo 11. *Katılımcıların Spora Katılım Güdüsü Ölçeği Arkadaş Alt Boyutuna Ait Ön Test ve Son Test Puanlarının Bağımlı Gruplar T Testi Sonuçları*

Ölçek	Alt Boyut	Grup	N	Ort.	Ss	t	p
Spora Katılım Güdüsü Ölçeği	Arkadaş	Ön test	12	2,27	0,37	11,00	0,00
		Son test	12	1,36	0,30		

Ortopedik engelli bireylerin spora katılım güdüsü ölçeği arkadaş alt boyutundan aldıkları ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p=0,00<0,05$). Bireyler için sekiz haftalık dart antrenmanları sonrasında, spora katılım güdülerinde arkadaş daha önemli hale gelmiştir ($\bar{X}=1,36$).

Tablo 12. *Katılımcıların Spora Katılım Güdüsü Ölçeği Yarışma Alt Boyutuna Ait Ön Test ve Son Test Puanlarının Bağımlı Gruplar T Testi Sonuçları*

Ölçek	Alt Boyut	Grup	N	Ort.	Ss	t	p
Spora Katılım Güdüsü Ölçeği	Yarışma	Ön test	12	2,05	0,50	3,18	0,00
		Son test	12	1,44	0,35		

Ortopedik engelli bireylerin spora katılım güdüsü ölçeği yarışma alt boyutundan aldıkları ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p=0,00<0,05$). Bireyler için sekiz haftalık dart antrenmanları sonrasında, spora katılım güdülerinde yarışma daha önemli hale gelmiştir ($\bar{X}=1,44$).

Tablo 13. *Katılımcıların Spora Katılım Güdüsü Ölçeği Hareket/Aktif Olma Alt Boyutuna Ait Ön Test ve Son Test Puanlarının Bağımlı Gruplar T Testi Sonuçları*

Alt Boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd.	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Aşırı Odaklanma ve Duygu Değişimi	Gruplar Arası	2,690	2	1,345	2,885	,057	-
	Gruplar İçi	153,866	330	,466			
	Toplam	156,556	332				
Bireysel-Sosyal İhtiyaçların Ertelenmesi ve Çatışma	Gruplar Arası	3,381	2	1,690	3,196	,042	Yüksek>Orta
	Gruplar İçi	174,563	330	,529			
	Toplam	177,944	332				
Tolerans Gelişimi ve Tutku	Gruplar Arası	8,666	2	4,333	6,577	,002	Düşük>Orta
	Gruplar İçi	217,408	330	,659			
	Toplam	226,074	332				

Ortopedik engelli bireylerin spora katılım güdüsü ölçeği hareket/aktif olma alt boyutundan aldıkları ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p=0,00<0,05$). Bireyler için sekiz haftalık dart antrenmanları sonrasında, spora katılım güdülerinde hareket/aktif olma daha önemli hale gelmiştir ($\bar{X}=1,41$).

Tablo 14. *Katılımcıların Spora Katılım Güdüsü Ölçeği Beceri Gelişimi Alt Boyutuna Ait Ön Test ve Son Test Puanlarının Bağımlı Gruplar T Testi Sonuçları*

Ölçek	Alt Boyut	Grup	N	Ort.	Ss	t	p
Spora Katılım Güdüsü Ölçeği	Beceri Gelişimi	Ön test	12	2,18	0,32	8,38	0,00
		Son test	12	1,31	0,24		

Ortopedik engelli bireylerin spora katılım güdüsü ölçeği beceri gelişimi alt boyutundan aldıkları ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p=0,00<0,05$). Bireyler için sekiz haftalık dart antrenmanları sonrasında, spora katılım güdülerinde beceri gelişimi daha önemli hale gelmiştir ($\bar{X}=1,31$).

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma Ankara İller Bankası Özel Eğitim Merkezi ve 75. Yıl Özel Eğitim Merkezine giden 9'u erkek 3'ü kadın toplamda 12 ortopedik engelli bireyin sporda sosyalleşme düzeyleri ve katılım güdülerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak katılım sağlayan ortopedik engelli bireylere sekiz haftalık dart antrenmanı yaptırılarak, ön test ve son test ölçümleri yapılmıştır. Katılımcıların yaş dağılımları incelendiğinde 2'si (%16,7) 13 yaş, 2'si (%16,7) 15 yaş, 1'i (%8,3) 16 yaş, 1'i (%8,3) 18 yaş, 1'i (%8,3) 20 yaş, 2'si (%16,7) 21 yaş, 1'i (%8,3) 22 yaş, 1'i (%8,3) 23 yaş ve 1'i (%8,3) 26 yaş grubuna dahildir.

Bedensel engelliler ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır;

Şahin (2014) tarafından yapılan araştırmada bedensel engelli bireylerde spora katılımın sosyal beceriyi oluşturan parametreler içerisinde yer alan öfke kontrolü üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya Konya, Budur, Muğla, Antalya, Amasya, İstanbul, Sakarya, Karaman, Samsun illerinde rehabilitasyon kurumlarına devam eden ve çeşitli spor kulüplerinde spor yapan ve yapmayan 286'sı kadın ve 344 bedensel engelli birey katılmıştır. Araştırmanın sonunda sedanter bedensel engelli bireyler ile kıyaslandığı zaman düzenli olarak spor yapma alışkanlığı bulunan bedensel engelli bireylerin sürekli öfke düzeylerinin düşük, öfkelerini kontrol etme düzeylerinin ise yüksek olduğu rapor edilmiştir.

Yılmaz, Şentürk ve Ramazanoğlu (2014) tarafından yapılan araştırmada da bedensel engelli bireylerde spora katılımın günlük yaşam aktivitelerini olumlu yönde etkilediği rapor edilmiştir ve çalışmamızın spora katılım motivasyonu alt boyutuyla benzerlik göstermektedir.

Öztürk-Akçalar (2007) tarafından yapılan benzer bir çalışmada bedensel engellilerde spora katılımın sosyalleşme üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya hem tekerlekli sandalye ile basketbol oynayan hem de sadece basketbol maçlarını izleyen bedensel engelli bireyler dâhil edilmiştir. Çalışmanın sonunda müsabakaları sadece seyirci olarak izleyen bedensel engelliler ile kıyaslandığı zaman basketbol oynayan bedensel engellilerin

sosyalleşme düzeylerinin daha yüksek olduğu rapor sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuç çalışmamızla benzerlik göstermektedir.

Söğüt (2006) tarafından yapılan araştırmada bedensel engellilerde spora katılımın sosyalleşme üzerine etkilerinin incelenmesi amaçlanmış, araştırmada bedensel engellilerde spora katılımın arkadaş edinme, grup üyeliği, hoşgörülü olma, kendini değerli hissetme, rekabet duygusu kazanma, takım çalışmasına önem verme ve ulusal değerleri önemseme gibi birçok sosyal beceri alanında gelişmeye katkı sağladığı rapor edilmiştir. Bizim çalışmamızda da sekiz haftalık dart antrenmanı sonucunda spora katılım güdüsü ölçeği arkadaşlık ve takım ruhu alt boyutlarında benzerlik göstermektedir.

İlhan (2008) zihinsel engelli çocuklarda beden eğitimi ve sporun sosyalleşme düzeylerine etkisini incelemiştir. İlhan tarafından 2008 yılında yapılan bu araştırmada beden eğitimi programının zihinsel engelli çocukların sosyalleşme düzeylerine olumlu yönde katkılar sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan bu araştırmada elde edilen sonuçlar göz önüne alındığında; sekiz haftalık dart antrenmanı yapan bireylerin spora katılım güdülerinde ve sosyalleşme düzeylerinde önemli ölçüde farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir.

Berber (2011) 100 İşitme engelli bireyin sosyalleşmesinde sporun etkisini incelemiş ve sonuç olarak işitme engelli bireylerin sosyalleşmelerinde sporun etkili bir sosyalleşme aracı olarak kullanılabileceği ifade edilmiştir. Berber (2011, s.76) tarafından ifade edilen bu düşünce yapılan bu araştırmada elde edilen bulgular açısından değerlendirildiğinde Berber (2011) tarafında ifade edilen düşünceyi destekler nitelikte olacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda Akçalar (2007) bedensel engelli bireylerin sosyalleşmesinde sporun etkisini incelemiştir. Akçalar (2007) tarafından, spor engelli bireylerin sosyalleşme araçlarından birisi olarak görüldüğü ifade edilmiştir.

Ata (2020) Sportif aktivitelere katılım sağlayan 40 işitme engelli öğrencinin sosyalleşme düzeylerini incelenmiştir. Ata (2020) tarafından yapılan bu araştırmada, Çalışmanın sonuçlarına göre spor yapan işitme engelli öğrencilerin sosyalleşme puanlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan bu araştırmada ortopedik engelli bireylere sekiz haftalık dart eğitimi verilmiş ve sosyalleşme düzeyleri incelenmiştir. Sonuç olarak; ortopedik engelli bireylerin sosyalleşme düzeyleri son test puanlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ata (2020) tarafından yapılan araştırmada ulaşılan sonuçlar yapılan bu araştırmada ulaşılan bulgular açısından değerlendirildiğinde benzerlik göstermektedir.

Çevik ve Kabasakal (2013) Karaman il merkezindeki bulunan 43 zihinsel engelli bireyin genel ve sporla ilgili durumlarını tespit ettikleri bu araştırmada sonuç olarak; katılımcıları eğitilebilir zihinsel engelli bireylerin spor yapmadıkları ve bu sebeple toplum içerisinde iletişim kurabilme, kararlara katılım sağlama gibi konularda yetersiz oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmanın sonucuna göre sekiz haftalık dart antrenmanlarının sosyalleşme üzerine etkisi açısından çalışmamızla benzerlik göstermektedir.

Tuncer (2009) tarafından yapılan araştırmada da bedensel engelli bireylerde spora katılımın karşı cinsten utanma, eleştirilme korkusu, sevilme ve başkaları tarafından anlaşılma gibi olumsuzlukların önlenmesinde koruyucu bir role sahip olduğu rapor edilmiştir. Ayrıca Şahin (2015)'e göre engelli bireylerin sosyal gelişimlerinin desteklenmesinde spor bir araç olarak sıklıkla kullanılmaktadır. Keskin, Güvendi ve Altıncı (2014)'ya göre Bedensel engelli bireylerin sosyalleşmesinde spor arkadaşı edinme, takım çalışmalarını önemseme, hoş görülme gibi özellikleri ile bireylere katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda Spora Katılım Motivasyonu alt boyutları bakımından çalışmamızla paralellik göstermektedir.

Emamvırdı, Asl, İlhan ve Çolakoğlu (2020) 132 bedensel engelli sporcunun psikolojik esneklik ve spora katılım motivasyonlarını incelemişlerdir. Emamvırdı ve diğerleri (2020, s.281) tarafından yapılan araştırmada sonuç olarak; Psikolojik esnekliği yüksek olan bedensel engelli sporcuların spora katılım motivasyonlarının da yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Emamvırdı ve diğerleri (2020) tarafından elde edilen bu sonuçlar yapılan bu araştırmada elde edilen bulgular açısından değerlendirildiğinde benzerlik göstermektedir.

Bozkurt, Demir ve Dursun (2019) bedensel, işitme, görme engelli sporcularının spora katılım motivasyonlarını incelemişlerdir. Bozkurt ve diğerleri tarafından yapılan araştırmaya göre bedensel, işitme, görme engelli sporcularının spora katılım motivasyonlarının içsel motivasyon alt boyutunda anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan bu araştırmada sekiz haftalık dart antrenmanı sonucunda spora katılım motivasyonu ölçeği ön test son test puanları arasında anlamlılık görülmektedir. Bozkurt ve diğerleri (2019) tarafından yapılan araştırmada ulaşılan sonuçlar ile yapılan bu araştırmada elde edilen bulgular benzerlik göstermektedir.

Karakullukçu (2020) tarafından yapılan “işitme engelliler için sosyalleşme ölçeği geliştirme çalışması ve sporun sosyalleşme düzeyine katkısının incelenmesi” başlıklı doktora tezine göre spor yapmak engelli bireylerin sosyalleşmeleri üzerinde olumlu yönde bir etki

yaratmaktadır. Elde edilen bu sonuç yapılan bu araştırmada elde edilen bulgular açısından değerlendirildiğinde benzerlik göstermektedir.

Ağkurt (2018)'e göre, özellikle bir grup halinde yapılan sporlar, bireylere nasıl davranacaklarını, davranışlarını ve heyecanlarını nasıl kontrol edeceklerini öğrenmelerine olanak tanımaktadır. Tablo 2'ye göre; ortopedik engelli bireylerin sporda sosyalleşme ön test puanları (2,83), sporda sosyalleşme son test puanlarından (3,98) düşük olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuca göre; spor ortopedik engelli bireylerin sosyalleşme düzeylerine katkı sağladığı söylenebilir.

Hasan Şahan'ın 2007 yılında Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, Araştırma Yöntemleri Bilim Dalı'nda hazırladığı "Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü" konulu doktora tezinde spor aktivitelerinin, sosyalleşmeye salt etken olmadığı, ancak sporun, sosyalleşme sürecinde vazgeçilmez bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuç yapılan bu araştırmada elde edilen bulgular açısından değerlendirildiğinde benzerlik göstermektedir.

Demir ve İlhan (2020) 303 engelli sporcunun spora katılım motivasyonlarını incelemişler ve işitme engelli olan kadın sporcuların spora katılım güdülerini; spora katılımdan keyif alma, mutlu olma, heyecan duyma gibi faktörlerden daha fazla etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan bu araştırmada; ortopedik engelli bireylerin 8 haftalık dart antrenmanları ardından, spora katılım güdülerinde başarı/statü ($\bar{X}_{\text{öntest}}=2,06$; $\bar{X}_{\text{son test}}=1,41$), takım ruhu ($\bar{X}_{\text{öntest}}=2,31$; $\bar{X}_{\text{son test}}=1,39$), fiziksel uygunluk ($\bar{X}_{\text{öntest}}=2,18$; $\bar{X}_{\text{son test}}=1,56$), eğlence ($\bar{X}_{\text{öntest}}=2,25$; $\bar{X}_{\text{son test}}=1,45$), arkadaş ($\bar{X}_{\text{öntest}}=2,27$; $\bar{X}_{\text{son test}}=1,36$), yarışma ($\bar{X}_{\text{öntest}}=2,05$; $\bar{X}_{\text{son test}}=1,44$), hareket/aktif olma ($\bar{X}_{\text{öntest}}=2,29$; $\bar{X}_{\text{son test}}=1,41$) beceri gelişimi ($\bar{X}_{\text{öntest}}=2,18$; $\bar{X}_{\text{son test}}=1,31$) alt boyutları incelendiğinde elde edilen puanların yüksek olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonucuna göre yapılan dart antrenmanlarının ortopedik engelli bireylerinin spora katılım güdülerini arttırdığı düşünülmektedir. Demir ve İlhan (2020) tarafından ulaşılan sonuçlar ile yapılan bu araştırmada elde edilen bulguların benzerlik gösterdiği düşünülmektedir.

Usul (2012)' 12'si oryantiring 20'si diğer spor branşlarını yapan 32 engelli bireyin sosyalleşme düzeylerini incelemiştir. Usul (2012) tarafından yapılan araştırmada; Engelli bireylerin spor yapmayı eğlenceli ve heyecan verici bulmaktadırlar. Yapılan bu araştırmada ise ortopedik engelli bireylerin spora katılım güdülerini incelendiğinde; eğlence ($\bar{X}_{\text{öntest}}=2,25$;

$\bar{X}_{son test}=1,45$) alt boyutunda elde edilen puanların yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuçtan hareketle; Ortopedik engelli bireylerin sporda sosyalleşme düzeylerinin de yüksek olacağı düşünülmektedir. Ayrıca Usul (2012) tarafından elde edilen sonuçlar yapılan bu araştırmada ulaşılan sonuçlar açısından değerlendirildiğinde benzerlik göstermektedir.

Yılmaz (2019)'a göre Bedensel engelli bireyler tarafından yapılan spor branşlarında sporcular kendilerini kolaylıkla ifade edilmektedirler. Heller, Hsieh ve Rimmer (2002)'e göre bedensel engelli bireylerin spora katılım sağlamaları için egzersiz yaptıracak bir eğitmenin olmaması, bedensel engelli bireyleri olumsuz yönde etkilemektedir.

Sekiz haftalık dart antrenmanlarının ortopedik engelli bireylerin sosyalleşme ve spora katılım güdülerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada sonuç olarak;

Bireyler için sekiz haftalık dart antrenmanları sonrasında ortopedik engelli olan bireylerin spora katılım güdülerinde; takım ruhu, fiziksel uygunluk, eğlence, arkadaş, yarışma, hareket-aktif olma ve beceri gelişimi daha da önemli bir hale gelmiştir. Ortopedik engelli bireylerin spora katılım güdülerinde meydana gelen bu artışa göre sosyalleşme düzeylerinin de artış gösterdiği söylenebilir.

Öneriler;

- Sporun sosyalleşme sürecinde önemli bir yer tuttuğu, okul öncesi dönemlerden başlayan tüm eğitim kurumlarında uzman kişiler tarafından ailelere ve çocuklara anlatılması önerilmektedir.
- Engelli bireylere eğitim veren kurumlarda gerçekleştirilen sportif faaliyetlere gereken önemin verilerek çeşitliliğin artması desteklenmelidir.
- Engelli bireylerin spora salonları veya spor sahalarına ulaşımını kolaylaştırıcı tedbirlerin alınması önerilmektedir.
- Engelli spor rol modelleri yaratılıp, onlara özel danışmanlık verilerek, engelli bireylerin toplumsal yaşama katılımını teşvik edici yayınlar gerçekleştirilmesi önerilmektedir.
- Ortopedik engelli bireyler üzerine yapılan bu araştırmanın evren ve örneklem grubu genişletilip bölgeler arası kıyaslamaların yapılması önerilmektedir.
- Dart Sporunun yaygınlaşmasına olanak sağlayacak olan faaliyetlerin yaygınlaştırılması önerilmektedir.

- Eğitimin her kademesinde dart sporu ile ilgili gerek velilere gerek se de öğrencilere bilgilendirilmelerin yapılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Abaoğlu, C. (1982). *Spor Ansiklopedisi, Günde 5 Dakika Egzersiz Size Neler Kazandırır? Sporun Tıbbi Yönü*. İstanbul: Yelken Matbaası.
- Abraham, B. K. (2018). The Study on The Physical and Psycho-Social Issues of Physically Challenged Childeren. *International Journal of Current Advanced Research*. 7(5): 12731-12735.
- Acat, B. M., & Demiral, S. (2002). Türkiye’de Yabancı Dil Öğreniminde Motivasyon Kaynakları ve Sorunları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 8(3), 312-329.
- Acıbunar, O. (2019). *Farklı Spor Branşlarındaki Bedensel Engelli Sporcuların Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 581940)
- Açak, M., Ilgın, A., & Erhan, S. (1997). *Beden Eğitimi Öğretmenin El Kitabı*. Malatya: Dünya Ambalaj San. Tic. Matbaa Tesisleri.
- Ağkurt, E. (2018). *Üniversite Öğrencilerinde Spora Katılımın Sosyalleşmeye Etkisi*. (Yüksel Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 489670)
- Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (2007). *Aile Eğitim Rehberi*.
- Akçalar, Ö. S. (2007). *Ortopedik Engellilerin Sosyalleşmesinde Sporun Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 204244).
- Akdura, E. (2007). *Bedensel Engelli Basketbol Tekerlekli Sandalye Liglerinde Aktif Spor Yapan Basketbolcuların Toplumsal Yaşama Uyumlarında Sporun Etkisinin Araştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 215203).
- Aktop, A. (2002). *Spora Özgü Başarı Motivasyonu ile Psikolojik ve Yapısal Özellikler Arasındaki İlişkini İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 215203).
- Aktop, A., & Akkoyun, H. (2011). Participation Motives of Primary School Athletes. *Scientific Report Series Physical Education and Sport*. 15 (1), 263-266.
- Aracı H. (2006). *Öğretmenler ve Öğrenciler İçin Okullarda Beden Eğitimi*, 6. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Aracı, H. (1999). *Okullarda Beden Eğitimi*. Ankara. Bağırhan Yayınevi.

- Ata, İ. (2020). *Sportif Aktivitelere Katılan İşitme Engelli Öğrencilerin Sosyalleşme Düzeylerinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 632465).
- Aydın, A. (2001). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Aydın, A. E. (2019). *Ortaokul Öğrencilerinin Sporda Sosyalleşme Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 622331).
- Baron, R. A. (1983). *Behaviour in Organisations*. New York: Allyn & Bacon, Inc.
- Başbakanlık Özürllüler İdaresi Başkanlığı. (2004). Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı. “Türkiye Özürllüler Araştırması 2002”, Ankara.
- Berber, R. (2011). *Sporun İşitme Engellilerin Sosyalleşmesi Üzerine Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 289051).
- Biçer, T. (1987). *Spor ve Turizm*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 289051).
- Binbaşoğlu, C. (1995). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Bozkurt, Ş. (2014). *Okul Sporlarına Katılan Öğrencilerin Katılım Motivasyonu, Başarı Algısı ve Öz Yeterliliklerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 396216).
- Bozkurt, T. M., Demir, G. T., & Dursun, M. (2019). Bedensel, İşitme ve Görme Engelli Sporcuların Spora Katılım Motivasyonlarının İncelenmesi Examination Of Motivations Of Physically, Hearing And Visually Impaired Athletes. *The Journal*, 12(67).
- Bozkurt, V. (2004). *Değişen Dünyada Sosyoloji*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Bucuka, Y. (2017). *Dini Sosyalleşme ve Sosyal Dışlanma Ekseninde Engellilik*. (Doktora Tez). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 459851).
- Buonamano, R. R., Cei, A. A., & Mussino, A. A. (1995). Participation Motivation in Italian Youth Sport. *Sport Psychologist*. 9(3), 265-281.
- Cavkaytar, A., & Diken, İ. H. (2012). *Özel Eğitim ve Özel Eğitim Gerektirenler*. Ankara: Eğiten Matbaacılık.
- Cohen, L., & Manion, L. (1997). *Research Methods In Education* (4th ed.). Routledge: London and New York.
- Cumuru, B. E., Karlıdağ, R., & Almış, B. H. (2012). Fiziksel Engellilerde Cinsellik. *Psikiyatriye Güncel Yaklaşımlar*. 4(1): 84-98.
- Çelebi, M. (1993). *ODTÜ Fiziksel Aktivite Kulüplerinde Bulunan Lider Tipleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

- Çevik, O., & Kabasakal, K. (2013). Spor Etkinliklerinin, Engelli Bireylerin Toplumsal Uyumuna ve Sporla Sosyalleşmelerine Etkisinin İncelenmesi. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 3(2), 74-83.
- Danışlı, M. (2020). *Spor Yapan ve Yapmayan İşitme Engelliler ile Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Akademik Motivasyon Düzeylerinin Karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 658241).
- Deci, E. L. (1975). *Intrinsic Motivation*. New York and London.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic Motivation and Selfdetermination in Human Behavior*. New York: Plenum Press.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “What” And “Why” Of Goal Pursuits: Human Needs and The Selfdetermination of Behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268.
- Demir, G. T., & İlhan, L. (2020). Engelli Sporcularda Spora Katılım Motivasyonu. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 21(1), 49-69.
- Demiray, U. (2003). *Meslek Yüksekokulları İçin Genel İletişim*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demircioğlu, M. (2010). *Üretim Sürecinde Sakat Emeği*. İstanbul: Kibele Yayınları.
- Doğan, O. (2005). *Spor Psikolojisi*. Adana: Nobel Kitapevi.
- Durhan, Y., 6 Bodur, S. (2009). *Engellilerin Engellilikleri Dışındaki Sağlık Sorunları: Karşılaştırmalı Bir Çalışma*. Selçuk Tıp Dergisi, 25(2):69-77.
- Durmuş, B., Yurtkoru, E., & Çinko, M. (2013). *Sosyal Bilimlerde SPSS'le Veri Analizi*. İstanbul: Beta.
- Eccles, J. S., & Wigfield, A. (2002). Motivational beliefs, values and goals. *Annual Review Psychology*, 53:109–132
- Ekici, G. (2008). Sınıf Yönetimi Dersinin Öğretmen Adaylarının Öğretmen Öz-Yeterlik Algı Düzeyine Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(35), 98-110.
- Emamvirdi, R., Asl, N. R. H., İlhan, L., & Çolakoğlu, F. F. (2020). Bedensel Engelli Sporcularda Psikolojik Esneklik ve Spora Katılım Motivasyonu. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(2), 271-281.
- Eren, E. (2006). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*. İstanbul: Beta Kitapevi.
- Ergun, M. (1987). *Eğitim ve Toplum*. Malatya: İnönü Üniversitesi Yayınları.
- Erkal, M. (1981). *Sosyolojik Açıdan Spor*. İstanbul: Filiz Kitapevi.
- Erkal, M. (1997). *Sosyoloji*. İstanbul: Der Yayınları.
- Filiz, Z. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşmesinde Spora Katılımın Değerlendirilmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Niğde.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (1996). *How To Design And Evaluate Research In Education* (3th ed). Mc Graw Hill Higher Education. New York, ABD.

- Gay, L. R. (1996). *Educational Research, Competencies For Analysis And Application* (5th Edition). OHIO: Merrill an imprint of Prentice Hall.
- Gay, L. R., & Airasian, P. (2000). *Educational Research Competencies For Analysis And Application* (6th Edition). Ohio: Merrill an imprint of Prentice Hall.
- Gill, D. L., & Gross, J. B., & Huddleston, S. (1983). Participation Motivation in Youth Sports. *Int J Sporta Psychol* 14: 1-14.
- Gill, D. L., Gross, J. B., & Huddleston, S. (1983). Participation Motivation in Young Sports. *International Journal of Sport Psychology*. 14, 1-14.
- Gould D., Feltz D., & Weiss, M. (1985). Motives for Participating in Competitive Youth Swimming. *International Journal of Sport Psychology*. 5, 390-409.
- Gök, M. (2016). *Ortaöğretimde Aktif Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Sosyalleşme Düzeylerinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 429377).
- Göral, M. (2001). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş*. Isparta: Tuğra Ofset.
- Greendorfer, S. (1979). Differences in Childhood Socialization Influences of Women Involved in Sport And Women Not Involved in Sport. *The Dimension Of Sport. Sociology*.
- Greendorfer, S. L. (2002). Socialization Process And Sport Behavior, İn,T, Horn (ed), *Advances in Spor Psychology, Champaign, IL Human Kinetics*.
- Güney, S. (2000). *Davranış Bilimleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gür, Y. (2020). *Farklı Branşlardaki Engelli Sporcuların Algılanan Stres Düzeyleri ve Bilinçli Farkındalık Seviyeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 656047).
- Hagger, M. S., & Chatzisarantis N. L. D. (2007). Intrinsic Motivation and Self Determination in Exercise and Sport. *Human Kinetics*.
- Hausenblas, H. A., Brewer, B. W., & Van Raalte, J. L. (2004). Self-Presentation and Exercise. *Journal of Applied Sport Psychology*. 16(1), 3-18.
- İlhan, E. L., & Esentürk, O. K. (2014). Zihinsel Engelli Bireylerde Sporun Etkilerine Yönelik Farkındalık Ölçeği (ZEBSEYFÖ) Geliştirme Çalışması. *Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(1), 19-36.
- İlhan, L. (2008). Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuklarda Beden Eğitimi ve Sporun Sosyalleşme Düzeylerine Etkisi. *Kastamonu eğitim dergisi*, 16(1), 315-324.
- İlhan, L. (2009). Voleybolda Servis Becerisi Öğretimine Motivasyonel Bir Yaklaşım. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(3), 197-201.
- İlhan, L. (2010). Hareketsiz Yaşamlar Kültürü ve Beraberinde Getirdikleri. *Verimlilik Dergisi*, (3), 195-210.
- İnal, A. (2000). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş*. Konya: Deren Ofset ve Matbaacılık.

- Jondeau, E., & Rockinger, M. (2003). Conditional volatility, skewness, and kurtosis: existence, persistence, and comovements. *Journal of Economic Dynamics & Control*, 27, 1699 – 1737.
- Kalyon, A. T. (2006). *Özürlülerde Spor*. Ankara: Bağırhan Yayinevi.
- Kantar, H. (2013). *İşletmede Motivasyon*. İstanbul: Kum Saati Yayınları.
- Karakullukçu, A. (2020). *İşitme Engellileri İçin Sosyalleşme Ölçeği Geliştirme Çalışması ve Sporun Sosyalleşme Düzeyine Katkısının İncelenmesi*. (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 639927).
- Karaküçük, S. (1999). *Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme*. 3. Baskı, Ankara: Bağırhan Yayinevi.
- Kenyon, G., & Pherson, B. (1974). "Approach to the Study of Sport Socialization" Review of Sport Sociology. 9(1): 127-129.
- Keskin, B., Güvendi, B., Altıncı, E. E. (2014, Mayıs). Sporun bedensel engellilerin sosyalleşmeleri üzerine etkisi. *I. Uluslararası Spor Bilimleri turizm ve Rekreasyon Öğrenci Kongresi*, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Kılıç, N. (2015). *Engelsiz Beyinler Engelsiz Bedenler*. 2. Uluslararası Spor Bilimleri ve Turizm Rekreasyon Öğrenci Kongresi, Afyon.
- Klint, K., & Weiss, M. R. (1986). Dropping in and out: Participation motives of current and former youth gymnasts. *Canadian Journal of Applied Sport Science*. 11, 106- 114.
- Koç, S. (1994). *Spor Psikolojisine Giriş*. İzmir: Saray Medikal Yayıncılık
- Koçel, T. (2005). *İşletme Yöneticiliği*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Kolt, G. S., Kikby, R. J., Bar-Eli, M., Blumenstein, B., Chadha, N. K., Liu, J., & Kerr, G. (1999). A Cross-Cultural Investigation of Reason for Participation in Gymnastics. *International Journal of Sport Psycholog*. 30, 381-398.
- Kongar, E. (1981). *Türkiye'nin Toplumsal Yapısı*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Korkut, H. (1984). *Türk Üniversiteleri ve Üniversite Araştırmaları*. Ankara: A.Ü Basımevi.
- Kramer, A. (2013). *The Ultimate Book of Darts: a Complete Guide to Games, Gear, Terms, and Rules*. Simon and Schuster.
- Küçük, V., & Acet, M. (2002). Bir Kişilik Özelliği Olarak Suçluluk ve Sporla İlişkisi. *Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 7: 369-375.
- McCullagh, P., Matzkanin, K. T., Shaw, S. D., & Maldonado, M. (1993). Motivation for Participation in Physical Activity; A Comparison of Parent-child Perceived Competencies and Participation Motives. *Pediatric Exercise Science*. 5(3), 224- 233.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2009). *Diş ve Konuşma Güçlüğü*. Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2010). *Okullarımızda neden niçin nasıl kaynaştırma yönetici, öğretmen ve aile kılavuzu*. Ankara: Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

- Morgan, T. C. (1993)ç *Psikolojiye Giriş*. Ankara: Meteksan.
- Oyar, B. Z., Asçı, F.H., Çelebi, M. ve Mülazimoğlu, Ö. (2001). Spora Katılım Güdüsü Ölçeği'nin Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe*.12 (2), 21-32.
- Ozankaya, Ö. (1991). *Toplum Bilim*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Özdağ, S., Kürkçü, R., Kartal, R., & Aytekin U. (2006). *Engellilerde Beden Eğitimi Spor*. Ankara: Saray Kâğıtçılık ve Matbaacılık.
- Özer, S.D. (2001). *Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor*. Ankara: Nobel Yayın- Dağıtım.
- Özgür, İ. (2008). *Engelli, Çocuklar ve Eğitimi Özel Eğitim*. Adana: Karahan
- Özgür, İ. (2011). *İlköğretimde Kaynaştırma*. Ankara: Karahan Yayınları.
- Özkalp, E. (2004). *Davranış Bilimlerine Giriş*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Özkalp, E. (2005). *Sosyolojiye Giriş*. Bursa: Ekin Kitapevi.
- Öztürk Akçalar, S. (2007). *Ortopedik Engellilerin Sosyalleşmesine Sporun Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 204244).
- Öztürk, M. (2011). *Türkiye'de Engelli Gerçeği*. İstanbul: MÜSİAD
- Pembecioğlu, N. (2006.). *İletişim ve Çocuk*. Ankara: Ebabil Yayıncılık.
- Roberts, GC., Treasure, D., & Conroy, D. (2007). *Understanding The Dynamics of Motivation in Sport and Physical Activity: An Achievement Goal Interpretation*. In G. enenbaum & R. C. Eklund (Ed.), *Handbook of Sport Psychology*, Third Edition, John Wiley & Sons 3-10.
- Ronneberger, F. (1971). *Sozialisatıon Durch Massen Kommunikation*. Stut- gart.
- Sayın, Ö. (1990). *Aile Sosyolojisi, Ailenin Toplumdaki Yeri*. İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.
- Saykal, A. (2019). *Sporun Sosyalleşme Sürecindeki Rolü (Antalya Büyükşehir Belediyesi Okullar Ligi Örneği)* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 543609).
- Seker, S. E. (2015). Motivasyon teorisi (Motivation theory). *YBS Ansiklopedi*, 2(1), 22-26.
- Selçuk, Z. (1997). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Seyyar, A. (2015). *Dünya'da ve Türkiye'de Engelli Dostu Sosyal Politikalar*. İstanbul: Rağbet Yayınları.
- Seyyar, A., & Aydemir, E. (2016). *Engelli Dostu İnsan Kaynakları Yönetimi*. İstanbul: Sakarya Yayıncılık.

- Sit, C. H. P., & Lindner, K. J. (2006). Situational State Balances and Participation Motivation in Youth Sport: A Reversal Theory Perspective. *British Journal of Educational Psychology*. 76, 369–384.
- Sosyal Hizmetler Kanunu. T.C. Resmî Gazete, sayı: 18059, 24 Mayıs 1983. Erişim Adresi <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2828.pdf> Erişim Tarihi 11.07.2021.
- Söğüt, M. (2006). *Sporun Bedensel Engellilerin Sosyalleşmeleri Üzerine Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 192977).
- Şahan, H. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü*. (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 211047).
- Şahan, H. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü. *KMU İBBF Dergisi* 10(15):260-278.
- Şahin, A. (2004). *Yönetim Kuramları ve Motivasyon İlişkisi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11:523-547.
- Şahin, A. (2014). *Spor Yapan ve Yapmayan Bedensel Engelli Bireylerin Öfke İfade Tarzlarının Araştırılması*. (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 366277).
- Şahin, A. (2015). Engellilerde Sosyal Gelişim Yetersizlikleri: Sosyalleşme Sürecinde Sporun Faydaları. *Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 20-28.
- Şahin, H. M. (2006) *Beden Eğitimi ve Spor Sözlüğü*. İstanbul: Morpa.
- Şerif, M., & Şerif, C. (1996). *Sosyal Psikolojiye Giriş*. İstanbul: Sosyal Yayınları.
- Şimşek, D., & Gökdemir, K. (2006). Ortaöğretimde Atletizm Yapan Sporcu Öğrencilerin Atletizm Branşına Yönelme Nedenleri ve Beklentileri. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3), 83-90.
- Taşkın, B. (2020). *Çeviri Sosyolojisinde Fenomenolojik Yaklaşım: Türkiye'deki Görme ve Ortopedik Engelli Çevirmenlerin Mesleki Alandaki Konumu*. (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 630357).
- Taşmektepligil, Y. (1995). *Sporun Yaygınlaştırılmasında Semt Sahalarının Etkileri*. (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 48486).
- Tel, M. (2009). Çocuklarda Sosyalleşme Araçlarının Spora Yönlendirme Durumları. In *The First International Congress of Educational Research* (pp. 1-3).
- Tiryaki Ş. (2000). *Spor Psikolojisi Kavramlar, Kuramlar ve Uygulama*. Mersin: Eylül Yayınları.
- Topçu, V. (2021). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kullandıkları Sınıf Yönetimi Davranışları ile Lise Düzeyi Öğrencilerinin İletişim Becerileri ve Sporda Sosyalleşme Düzeylerinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 675544).

- Toros, T. (2001). *Elit ve Elit Olmayan Erkek Basketbolcularda Hedef Yönelimi, Güdüsel İklim ve Hedeflerin Özgünlük Güçlük Derecesi Özelliklerinin Yaşam Doyumuna Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 103640).
- Tuna, M. (2008). *İlköğretim Çağındaki Çocukların Sosyalleşmesinde Popüler Kültürün Rolü (Isparta Örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 220692).
- Tuncer, R. (2009). *Sporun, Bedensel Engelli Bireylerin Ruhsal Durumları Üzerine Etkisinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 235513).
- Tüfekçi, Ş. (2020). *Spora Katılım Sürecinde, Okul Sporlarının Önemini Keşfetmek*. (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 651585).
- Türkiye Bocce Bowling Dart Federasyonu. Erişim Adresi http://www.tbddf.gov.tr/dart_1
Erişim tarihi 13.07.2021.
- Türkmen, M. U. (2020). *Dart Sporcularında Sporda İmgeleme, Algılanan Stres ve Yaşam Doyum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 680140).
- Uşul, C. (2012). *Engellilerin Sosyalleşmesinde Oryantiring Sporunun Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 341201).
- Williams, R. M., Ehde, D. M., Smith, D. G., Czerniecki, J. M., Hoffman, A. J., & Robinson, L. R. (2004). A two-year longitudinal study of social support following amputation. *Disability and Rehabilitation*, 14(15), 862-874.
- Yamak, H., Bulut, N., & Dünder, S. (2014). 5. Sınıf Öğrencilerinin Bilimsel Süreç Becerileri ile Fene Karşı Tutumlarına Fetemm Etkinliklerinin Etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 249-265.
- Yaman, A. (2017). *Toplam Kalite Yönetimi Uygulamaları ile İş Gören Motivasyonunun İş Tatmini Üzerine Etkilerinin İncelenmesi: Bir Devlet Hastanesinde Araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 458768).
- Yan, J. H., & Penny M. (2004). Cultural influence in youth's motivation on physical activity. *Journal of Sport Behav.* 27, 4.
- Yetim, A. (2000). Sporun Sosyal Görünümü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Ankara.
- Yetim, A., & Göktaş, Z. (2000). Gençliğin Spora Yönlendirilmesinde Beden Eğitimi ve Spor Öğretmelerinin Rolü ve Önemi, II. *Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumunda Sunulmuş Bildiri*, Çanakkale.
- Yetim, A. A. (2005). *Sosyoloji ve Spor*. Ankara: Morpa Yayınları.

- Yıldız, E., & Çetin, Z. (2018). Sporun Psiko-Motor Gelişim ve Sosyal Gelişime Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 54-66.
- Yılmaz, A., Şentürk, U., & Ramazanoğlu, F. (2014). Bedensel Engellilerde Spor Konulu Araştırmaların İçerik Analizi. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri*, 9(1-2), 28-43.
- Yılmaz, D. (2019). *Bedensel Engellilerin Sosyo-ekonomik Durumlarının Spor Yapma Tercihlerine Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi) Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 561050).
- Yılmaz, G. (2021). *Paralimpik Sporcuların Spora Katılım Motivasyonlarının, Engellerinin, Kolaylaştırıcılarının ve Sportif Sorunlarla Başa Çıkma Becerilerinin İncelenmesi*. (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 655797).
- Yılmaz, S. (2019). *Gençlik Merkezlerinde Sportif Faaliyetlere Katılan 14-22 Yaş Arası Öğrencilerin Sosyalleşme ve Spora Katılım Güdülleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 615985).
- Yiğit, C. (2021). *Spor Lisesi Öğrencilerinin Sportmenlik Yönelimlerinin İncelenmesi (Doğu Anadolu Bölgesi Örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 615976).
- Yücegök, S. (2017). *Farklı Bölümlerde Okuyan Üniversite Öğrencilerinin Akademik Tükenmişlik ve Spora Katılım Güdüsü Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 484646).
- Zorba, E. (2006). *Yaşam Boyu Spor*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yılmazoğlu, M. R. (2019). *Koruyucu ve önleyici sosyal hizmet bağlamında öğretmenlerin madde bağımlılığına yönelik farkındalık düzeylerinin belirlenmesi: Sancaktepe örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 568857).

Ekler

Ek 1. Etik Kurul Onay Formu

T.C.
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURULU KARARI

Karar Sayısı : 2021/120

Karar Tarihi : 31/05/2021
Oturum Sayısı : 08

Üniversitemiz Etik Kurulu tarafından başvuru Kasım İDARECİ'nin 21.05.2021 tarihli dilekçesine istinaden, danışmanlığını Prof. Dr. Mutlu TÜRKMEN'in yaptığı Bayburt Üniversitesi Rektörlüğü Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencilerinden Kasım İDARECİ'nin , "Sekiz Haftalık Dart Antrenmanlarının Ortopedik Engelli Bireyler Üzerindeki Sosyalleşme ve Spora Katılım Etkilerinin İncelenmesi" adlı yüksek lisans tez çalışması üniversitemiz etik kurulu tarafından incelenmiş olup, toplantıya katılan kurul üyelerince araştırmanın etik ilkelere uygun olduğuna oy birliğiyle karar verilmiştir.

Prof. Dr. Mutlu TÜRKMEN
Kurul Başkanı

Bayburt Üniversitesi Rektörlüğü Dede Korkut Kampüsü 69000 – BAYBURT Ayrıntılı Bilgi İçin İrtibat Nuri Turan
Telefon: (0 458) 211 11 28 Faks: (0 458) 211 11 30
Elektronik Ağ: www.bayburt.edu.tr E-Posta: hmusavirligi@bayburt.edu.tr

Ek 2. Sporda Sosyalleşme Ölçeği

Sporda Sosyalleşme Ölçeği	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
İlgilendiğim spor dalını seçmede kişisel ilgim ve yeteneğim belirleyicidir.					
Kendimi daha çok bireysel sporlarda başarılı bulurum.					
Spor alanında bir şey yapmaya karar verirsem başkalarının düşüncelerinden etkilenmem					
Her yaş grubunda ve cinsiyette ve gelir seviyesinde insanlarla spor yapmaktan hoşlanırım					
Spor aktivitelerinde başkalarını memnun etmek için kendime ters düşen davranışlar yapmam.					
Diğerleri tarafından spor aktivitelerinde beğenilip sevilme benim için önemli değildir.					
İnsanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabilirler.					
Hayatımdaki en büyük zevklerden birisi tanımadığım insanlarla spor yapmaktır					
Takım sporlarının yapıldığı spor faaliyetlerinde kendimi yalnız hissederim.					
Duygularımı spor aktiviteleri boyunca kontrol altında tutmaktan hoşlanmam.					
Takım olarak yapılan spor aktivitelerinde grubun lideri olurum					
Takım sporlarında takımı yönlendirmekte başarılıyım.					
Spor yapan bireyler kendi kendisiyle barışık olur					
Spor aktivitelerinde tartışmaktan ziyade çözmeyi tercih ederim.					
Spor aktivitelerinin organize edilmesinde katkıda bulunurum.					
Her türlü spor aktivitelerine katılmaktan hoşlanırım.					
Diğer insanlar beni reddedecek olsa dahi haklarımı savunurum ve doğruyu söylerim.					
Takım sporları ile ilgili faaliyetleri tercih ederim.					
Spor toplumlar arası sosyal bütünleşmeyi sağlar					
Spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim.					
Spor ve spor aktiviteleri toplumsal bütünleşmeyi sağlar					
Spor aktivitelerinde kurallara uymayan davranışlar hoş görülür karşılanabilir mi (küfür centilmenlikten uzak hareketler).					
Bir grubun üyesi olmaktansa, kendime özgü bir değer yapısına sahip birey olmayı tercih ederim.					
Spor insanlar arası iletişime olumlu katkılar sağlar					
Her türlü spor faaliyetine ve spora kolayca uyum sağlarım.					
Spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurarım.					
Spor eğitimi topluma faydalı bireyler yetiştirilmesinde önemli rol oynar.					

Spor bireysel yeteneklerin keşfedilmesini sağlar.					
Spor insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar.					
Sevdiğim insanlardan ayrı olmak benim için zordur.					
Boş zamanlarımı diğer insanlarla birlikte geçirmekten hoşlanırım.					
Arkadaşlarla birlikte spor yapmaktan hoşlanırım.					
İlgilendiğim spor dalını seçmede ailem ve çevrenin etkisi belirleyicidir					
Diğer insanlara yardım etmeyi, onların bana yardım etmesinden daha çok tercih ederim.					
Bireysel hareketlerden ziyade diğer insanlarla hoş zaman geçirecek aktiviteler yapmayı tercih ederim.					

Ek 3. Spora Katılım Güdüsü Ölçeği

Spora Katılım Güdüsü Ölçeği	Çok Önemli	Az Önemli	Hiç Önemli Değil
Becerilerimi geliştirmek istiyorum			
Arkadaşlarımla olmak istiyorum			
Kazanmayı severim			
Enerjimi tüketmek istiyorum			
Seyahati severim			
Formumu korumak istiyorum			
Heyecanı severim			
Takım çalışmasını severim			
Ailem veya yakın arkadaşlarım oynamamı istiyor			
Yeni beceriler öğrenmek istiyorum			
Yeni arkadaşlarla tanışmak istiyorum			
İyi olduğum bir konuda bir şeyler yapmak isterim			
Stresimi atmak istiyorum			
Ödül kazanmayı severim			
Egzersiz yapmayı severim			
Bir şeylerle uğraşmak hoşuma gider.			
Hareketi severim			
Takım ruhunu severim.			
Evden çıkmayı severim			
Rekabeti severim			
Önemli olduğumu hissetmek hoşuma gider			
Takımda olmayı severim			
Branşımda yükselmeyi isterim			
Fiziksel olarak sağlıklı olmak istiyorum			
Popüler olmak isterim			
Meydan okumayı severim			
Liderleri, antrenörleri veya eğiticileri severim			
Statü ve saygınlık kazanmak isterim			
Eğlenceyi severim			
Malzeme ve tesislerden faydalanmak isterim			

Özgeçmiş

Ocak yılında’da doğan Kasım İDARECİ, ilk orta ve lise eğitimini Ankara’da tamamlamıştır. Lise eğitimine devam ederken 05.05.2014 tarihinde dart branşında Milli Sporcu olmuştur. Aynı sene Bartın Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Rekreasyon bölümüne başlayıp 2018 yılında mezun olmuştur. 2019 yılında Bayburt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında Yüksek Lisans Eğitimine başlamıştır.

